

VEGA

Εγχειρίδιο: Παιδιά σε αεροδρόμια

ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΤΡΕΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΡΙΟΦΥΛΑΚΕΣ

VEGA

Εγχειρίδιο:

Παιδιά σε αεροδρόμια

**ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΤΡΕΧΟΥΝ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΡΙΟΦΥΛΑΚΕΣ**

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland

Tel. + 48 22 205 95 00
Fax + 48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

© Frontex, 2015
Βαρσοβία, Ιούλιος 2017

Print:

TT-02-17-558-EL-C
ISBN 978-92-95213-37-1
doi:10.2819/002356

PDF:

TT-02-17-558-EL-N
ISBN 978-92-95213-01-2
doi:10.2819/738558

Περιεχόμενα

Οδηγίες χρήσης του εγχειριδίου #5

Πρόλογος #7

1. Ορισμοί #11

- 1.1. Παιδί #13
- 1.2. Μετακινούμενα παιδιά που διατρέχουν κινδύνους #13
- 1.3. Συνοδευόμενα παιδιά #16
- 1.4. Ασυνόδευτα παιδιά #16
- 1.5. Παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους #17
- 1.6. Εμπορία παιδιών #18
- 1.7. Διακίνηση παιδιών #20
- 1.8. Το μείζον συμφέρον του παιδιού #22
- 1.9. Προστασία και εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής #23

2. Επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές #25

- 2.1. Εισαγωγή #27
- 2.2. Χειρισμός υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά #28
- 2.3. Αντιμετώπιση των παιδιών στους χώρους μεθοριακών ελέγχων #32

3. Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά #35

- 3.1. Πριν και κατά τη διάρκεια των ελέγχων πρώτης γραμμής #37
- 3.2. Έλεγχος δεύτερης γραμμής #42
- 3.3. Ζώνες διέλευσης και έλεγχοι εισόδου #49
- 3.4. Τελικές αποφάσεις και παραπομπές #49

4. Ασυνόδευτα παιδιά #53

- 4.1. Πριν και κατά τη διάρκεια των ελέγχων πρώτης γραμμής #55
- 4.2. Έλεγχος δεύτερης γραμμής #57
- 4.3. Τελικές αποφάσεις και παραπομπές #59

5. Επιπλέον πληροφορίες #63

- 5.1. Συλλογή δεδομένων #65
- 5.2. Προστασία δεδομένων #65
- 5.3. Προξενικοί αντιπρόσωποι τρίτων χωρών #66
- 5.4. Διαδικασίες αεροπορικών εταιριών για τα ασυνόδευτα παιδιά #67

6. Προστασία και εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής #69

7. Γλωσσάριο #75

Οδηγίες χρήσης του εγχειριδίου

Οι συστάσεις που περιέχονται στο παρόν εγχειρίδιο στοχεύουν στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των συνοριοφυλάκων σε σχέση με τα συνοδευόμενα ή ασυνόδευτα παιδιά (ανηλίκους) που διέρχονται τα εξωτερικά εναέρια σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης· μπορούν να συμβάλουν στον εντοπισμό των μετακινούμενων παιδιών που διατρέχουν κινδύνους στα αεροδρόμια και, παράλληλα, να διασφαλίσουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους και να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται για την εξουδετέρωση εγκληματικών απειλών κατά της ευημερίας τους.

Το εγχειρίδιο περιέχει πρόσφορες επιχειρησιακές δράσεις στο πλαίσιο των ελέγχων εισόδου, διέλευσης και εξόδου, οι οποίες σχεδιάστηκαν χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η πιθανή, αλλά σπάνια, επιτόπια παρουσία υπαλλήλων ειδικών σε θέματα δικαιωμάτων και προστασίας του παιδιού. Καταβλήθηκε επίσης προσπάθεια ώστε οι κατευθυντήριες γραμμές να αντιστακτούν και να διασφαλίζουν ανά πάσα στιγμή μία προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία ταυτόχρονα λαμβάνει υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες και υποχρεώσεις που συνδέονται με τις δραστηριότητες των συνοριοφυλάκων.

Το εγχειρίδιο αυτό απευθύνεται σε έμπειρους συνοριοφύλακες και βασίζεται στις αρχές του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και της προστασίας του στα σύνορα.

Οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εφαρμόζονται:

- ♦ σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες και τις αρμοδιότητες των αρχών φύλαξης συνόρων της φιλοξενούσας χώρας

- λαμβάνοντας υπόψη ότι οι δράσεις που προτείνονται από τον Frontex καλύπτουν το σύνολο των δραστηριοτήτων ελέγχου των συνόρων έως ότου, κατά τις περιστάσεις, τεκμηριωθούν επαρκώς οι εύλογες υποψίες ότι ένα παιδί ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο. Στη συνέχεια τίθεται σε εφαρμογή ο μηχανισμός παραπομπής και διενεργείται αρχική έρευνα σύμφωνα με τη συναφή εθνική νομοθεσία για την αποτροπή και την πάταξη της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και για την προστασία των ευάλωτων ατόμων, ιδίως με γνώμονα το μείζον συμφέρον του παιδιού, το οποίο πρέπει να αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα των αρμόδιων αρχών μαζί με την αρχή της μη επαναπροώθησης¹.

Όλοι οι εμπλεκόμενοι συνοριοφύλακες καλούνται να ελέγξουν στην πράξη την προσφορότητα αυτών των κατευθυντήριων γραμμών και να αποστέλλουν τις συστάσεις ή τα σχόλιά τους στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση του Frontex:

VEGA.Children@frontex.europa.eu

Θέμα: «VEGA Children Handbook, comments».

---

¹ Ως «επαναπροώθηση» νοείται η απέλαση ατόμων τα οποία δικαιούνται να αναγνωριστούν ως πρόσφυγες. Η αρχή της μη επαναπροώθησης θεσπίστηκε για πρώτη φορά το 1951 με τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το καθεστώς των προσφύγων, και συγκεκριμένα με το άρθρο 33 παράγραφος 1 αυτής, το οποίο ορίζει ότι «Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, Πρόσφυγα, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται διά λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων».

Πρόλογος

Τα παιδιά, λόγω της ηλικίας και του βαθμού ωριμότητάς τους, διατρέχουν κατά κανόνα μεγαλύτερο κίνδυνο κακοποίησης από τους ενήλικες. Τα διεθνή εγκληματικά δίκτυα που συνδέονται με την παράτυπη μετανάστευση έχουν εξελιχθεί σημαντικά την τελευταία εικοσαετία. Η φύση των εγκλημάτων της διακίνησης και της εμπορίας παιδιών δυσχεραίνει τη συλλογή ακριβών στοιχείων, όμως οι περισσότεροι αναλυτές συμφωνούν ως προς το ότι η συγκεκριμένη μορφή διασυνοριακής εγκληματικότητας παρουσιάζει αύξηση —η Παγκόσμια Έκθεση του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) για το 2012 δείχνει ότι περίπου το 27 % των εντοπισθέντων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων από το 2007 έως το 2010 ήταν παιδιά. Το σχετικό ποσοστό για την περίοδο από το 2003 έως το 2006 ήταν 20 %. Η πιο πρόσφατη συλλογή στατιστικών στοιχείων της Eurostat, η οποία δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2014, δείχνει ότι το 17 % του συνολικού αριθμού των καταχωρισθέντων με βάση την ηλικία τους θυμάτων εμπορίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι άτομα ηλικίας 12 έως 17 ετών.

Επιπλέον, κάθε μεμονωμένη χώρα ερμηνεύει και ταξινομεί βάσει των δικών της κριτηρίων το φαινόμενο της διασυνοριακής εγκληματικότητας σε βάρος παιδιών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο πρωταρχικός ρόλος των συνοριοφυλάκων είναι να εντοπίζουν τα παιδιά που διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο. Οι συνοριοφύλακες διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο όσον αφορά την παραπομπή αυτών των παιδιών —ανεξάρτητα από την ηλικία τους— στις αρμόδιες για την περαιτέρω προστασία και ευημερία τους αρχές και υπηρεσίες, ενώ ταυτόχρονα εντοπίζουν και πατάσσουν τις δραστηριότητες των διαμεσολαβητών,

των διακινητών ή/και των εμπόρων ανθρώπων. Τα στοιχεία που συλλέγονται κατά τη διαδικασία αυτή αποδεικνύονται συχνά πολύτιμα στο πλαίσιο των προσπαθειών των αστυνομικών αρχών να εξαρθρώσουν τα διεθνή εγκληματικά δίκτυα.

Η παρακολούθηση των εξελίξεων και των μεθόδων δράσης των εγκληματιών από τις αρμόδιες αρχές δεν είναι εύκολη. Ο εντοπισμός παιδιών που διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο απαιτεί ειδικές δεξιότητες, τις οποίες συχνά στερούνται οι αρμόδιοι υπάλληλοι σε πολλά από τα σημεία εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, η μεταχείριση των ευάλωτων παιδιών —η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τον τρόπο με τον οποίο μιλούν κι απευθύνονται σε αυτά οι αρμόδιοι υπάλληλοι, καθώς και την εν γένει αντιμετώπισή τους χωρίς να παραβιάζονται η ακεραιότητα, τα δικαιώματα ή τα συμφέροντά τους— αποτελεί σοβαρό πρόβλημα στις περισσότερες χώρες, το οποίο εγείρει πρόσθετες προκλήσεις για κάθε υπηρεσία φύλαξης συνόρων.

Το εγχειρίδιο του Frontex επιδιώκει να αντιμετωπίσει αυτές τις ελλείψεις και να υποστηρίξει τις βασικές διαδικασίες για τον εντοπισμό των μετακινούμενων παιδιών που διατρέχουν κινδύνους, καθώς και για την παραπομπή τους στις αρμόδιες αρχές. Παρότι πολλές μελέτες έχουν ασχοληθεί με την ευημερία, την προστασία και την παραπομπή των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο, καμία δεν έχει προτείνει συγκεκριμένες πρακτικές οδηγίες για την επιβολή του νόμου. Επίσης, καμία από τις εν λόγω μελέτες δεν εντάσσει σε ένα ευρύτερο πλαίσιο τις εκτελούμενες από τους συνοριοφύλακες δραστηριότητες, οι οποίες συχνά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την έναρξη των προβλεπόμενων διαδικασιών και την εξάρθρωση των εμπλεκόμενων εγκληματικών οργανώσεων.

Ο βασικός σκοπός αυτού του εγχειριδίου είναι η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της «προστασίας των μετακινούμενων παιδιών» με ολοκληρωμένο και επιχειρησιακά άρτιο τρόπο.

Βασιζόμενο στις γνώσεις των κορυφαίων ευρωπαϊών εμπειρογνομόνων, καθώς και στη συσσωρευμένη εμπειρία πολυάριθμων συνοριοφυλάκων, το παρόν εγχειρίδιο καλύπτει κάθε πτυχή των ελέγχων εισόδου, διέλευσης και εξόδου στο πλαίσιο της παράτυπης μετανάστευσης και του διασυνοριακού εγκλήματος στο οποίο εμπλέκονται παιδιά σε αεροδρόμια.

Το περιεχόμενο του εγχειριδίου σχεδιάστηκε με γνώμονα την ευκολία της εφαρμογής του από τους συνοριοφύλακες και τον προσανατολισμό του στον τομέα επιβολής του νόμου, ενώ ταυτόχρονα καλύπτει τις συναφείς πτυχές της ακεραιότητας των παιδιών και τις ανάγκες προστασίας τους.

Παρότι απευθύνεται κατά κύριο λόγο στις υπηρεσίες φύλαξης συνόρων, το εγχειρίδιο αναμένεται να προσελκύσει το ενδιαφέρον και άλλων φορέων, από το προσωπικό των αεροδρομίων και των αεροπορικών εταιριών που είναι αρμόδιο για τα ασυνόδευτα παιδιά κατά τη διάρκεια των πτήσεων έως το προσωπικό των κέντρων υποδοχής και των άλλων συναφών υπηρεσιών και φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών. Όλοι οι ανωτέρω ενδέχεται να βρουν στο εγχειρίδιο συστάσεις για την αντιμετώπιση του ακανθώδους προβλήματος των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο.

1. Ορισμοί

Για τον σκοπό του παρόντος εγχειριδίου, χρησιμοποιούνται οι ακόλουθοι ορισμοί:

1.1. Παιδί

Σύμφωνα με τα συναφή πρότυπα της διεθνούς και της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ως παιδί νοείται κάθε άνθρωπος ηλικίας μικρότερης των 18 ετών, εκτός εάν, βάσει του εφαρμοστέου δικαίου ανηλίκων, η ενηλικίωση αποκτάται σε μικρότερη ηλικία.

Κατά κανόνα, οι όροι «άτομο νεότερο από την ηλικία ενηλικίωσης» ή «ανήλικος» μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν οποιοδήποτε άτομο κάτω των 18 ετών. Οι περισσότερες αεροπορικές εταιρίες ταξινομούν τα παιδιά ηλικίας κάτω των 3 ετών ως «βρέφη». Το σημαντικό για τον χρήστη του εγχειριδίου είναι να κατανοηθεί σε ποια κατηγορία ατόμων αναφέρεται και όχι ποια είναι η πιο σωστή ονομασία της.

Όταν η ηλικία του ατόμου είναι αβέβαιη και εικάζεται ευλόγως ότι μπορεί να είναι παιδί, το εν λόγω άτομο χρήζει της μεταχείρισης που αρμόζει σε παιδιά και, αν κριθεί αναγκαίο, πρέπει να του παρέχεται άμεση συνδρομή, υποστήριξη και προστασία έως ότου καταστεί δυνατή η διενέργεια πρόσφορης εκτίμησης της ηλικίας του (τεκμήριο ανηλικότητας). Ως εκ τούτου, εάν ανακύπτουν αμφιβολίες, πρέπει να διασφαλίζεται η τήρηση του τεκμηρίου της ανηλικότητας και, συνεπώς, η ενδεδειγμένη για παιδιά μεταχείριση.

1.2. Μετακινούμενα παιδιά που διατρέχουν κινδύνους

Τα παιδιά είναι από τη φύση τους πιο ευάλωτα από τους ενήλικες. Ανάλογα με την ηλικία τους και τον βαθμό ωριμότητάς

τους, τα παιδιά εξαρτώνται ποικιλοτρόπως από τους ενήλικες για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους. Ορισμένα παιδιά που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πιο ευάλωτα από άλλα. Όταν δεν απολαύουν επαρκούς φροντίδας και προστασίας ή τα δικαιώματά τους κινδυνεύουν, ορίζονται ως «παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο». Τα παιδιά που εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή αντιμετωπίζονται κατά προτεραιότητα από τους συνοριοφύλακες, παρότι η απόφαση για τον χαρακτηρισμό τους συνεπάγεται πάντοτε δυσκολίες, ακόμη και για τους πιο έμπειρους στον συγκεκριμένο τομέα.

Η Inter-Agency Working Group on Children on the Move (διοργανική ομάδα εργασίας για τα μετακινούμενα παιδιά)² κατέληξε σε έναν ορισμό που καθορίζει πότε ένα παιδί μπορεί να θεωρηθεί «μετακινούμενο». Ο ομάδα κατέληξε σε μία ευρεία θεώρηση, η οποία λαμβάνει υπόψη παιδιά με διαφορετικό υπόβαθρο και διαφορετικές εμπειρίες. Ο ορισμός έχει ως εξής: «τα παιδιά που μετακινούνται για διάφορους λόγους, εκούσια ή ακούσια, εντός της επικράτειας του κράτους ή μεταξύ κρατών, με ή χωρίς τους γονείς τους ή άλλους πρωτοβάθμιους φροντιστές, η δε μετακίνησή τους, παρότι ενδεχομένως συνεπάγεται ευκαιρίες, ενδέχεται επίσης να τα θέτει σε κίνδυνο (ή σε αυξημένο κίνδυνο) οικονομικής ή σεξουαλικής εκμετάλλευσης, κακοποίησης, παραμέλησης και βίας. Τα παιδιά βιώνουν συγκεκριμένους κινδύνους ως αποτέλεσμα της μετανάστευσης».

---

² Η Inter-Agency Working Group on Children on the Move συστάθηκε το 2011 με τη συμμετοχή των ακόλουθων οργανισμών: της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΙΟΜ), των οργανώσεων Plan International, Save the Children, Terre des Hommes International Federation, African Movement of Working Children and Youths (AMWCY/MAEJT), Environmental Development Action in the Third World (ENDA), της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) και της World Vision International.

Ως «παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο» ορίζονται καταρχήν τα παιδιά που στερούνται προστασίας και επιμέλειας, με αποτέλεσμα να μη διασφαλίζονται οι βασικές ανάγκες και η ευημερία τους (τροφή, νερό, ένδυση, κατάλυμα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη κ.λπ.). Ως εκ τούτου, η σωματική, κοινωνική, συναισθηματική ή διανοητική ανάπτυξή τους ενδέχεται να μην ολοκληρωθεί ποτέ. Τα παιδιά που εμπίπτουν στις περιπτώσεις αυτές είναι ιδιαίτερα ευάλωτα και διατρέχουν τον κίνδυνο να πέσουν θύματα εκμετάλλευσης εγκληματικών δικτύων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων ή των ίδιων των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειάς τους.

Μεταξύ των παιδιών που διατρέχουν κινδύνους περιλαμβάνονται τα παιδιά που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, τα ορφανά παιδιά, τα παιδιά του δρόμου, τα εργαζόμενα παιδιά, τα παιδιά που πέφτουν θύματα ένοπλων συρράξεων και τα παιδιά στρατιώτες, τα παιδιά που έχουν μολυνθεί από τον ιό του HIV/AIDS, τα παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική εκμετάλλευση ή άλλη μορφή κακοποίησης, καθώς και τα παιδιά με αναπηρία. Οι μέθοδοι περιθωριοποίησης, στιγματισμού ή επιβολής δυσμενών διακρίσεων σε βάρος παιδιών είναι σχεδόν ανεξάντλητες και ποικίλλουν μεταξύ των διάφορων κοινωνιών.

Οι τύποι απειλών που πλήττουν τα παιδιά παρουσιάζουν τεράστια ποικιλομορφία (διακίνηση, εμπορία με σκοπό την καταναγκαστική παροχή εργασίας, την καταναγκαστική επαιτεία ή τον εξαναγκασμό σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες κ.λπ.), με αποτέλεσμα η ταξινόμησή τους να παρουσιάζει δυσκολίες.

Πολλά παιδιά εμπίπτουν σε περισσότερες περιπτώσεις ευπάθειας ή απειλών, γεγονός που αυξάνει τον βαθμό ευπάθειας και δυσχεραίνει τον προσδιορισμό της έκτασης του κινδύνου (ως συνάρτηση ευπάθειας και απειλής). Για παράδειγμα, τα ασυνόδευτα παιδιά και τα παιδιά που είναι χωρισμένα από την οικογένειά τους (βλέπε ενότητες 1.4 και 1.5) συγκαταλέγονται μεταξύ

εκείνων που θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτα έναντι του κινδύνου να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων, κακοποίησης, βίας ή/και εκμετάλλευσης.

Τα παιδιά κατά κανόνα δεν είναι σε θέση να εκφράζονται με σαφήνεια ή να παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις (όπως επισημαίνει η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες).

1.3. Συνοδευόμενα παιδιά

Πρόκειται για άτομα κάτω των 18 ετών τα οποία συνοδεύονται από τουλάχιστον έναν από τους γονείς τους ή από τον νόμιμο/εθιμικό πρωτοβάθμιο φροντιστή τους.

1.4. Ασυνόδευτα παιδιά

Τα ασυνόδευτα παιδιά, τα οποία είναι επίσης γνωστά ως ασυνόδευτοι ανήλικοι ή ΑΑ, είναι παιδιά που έχουν χωριστεί από αμφότερους τους γονείς τους και τους λοιπούς συγγενείς ή υπεύθυνους γι' αυτά ενήλικες και τα οποία δεν τελούν υπό τη φροντίδα κάποιου ενήλικα δυνάμει συναφούς κανόνα θετού ή εθιμικού δικαίου.

Ως ασυνόδευτα παιδιά νοούνται επίσης τα παιδιά τα οποία εγκαταλείπονται μετά την είσοδό τους στην επικράτεια μιας ξένης χώρας —κάτι που μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, στο σύνομο χρονικό διάστημα μεταξύ της προσγείωσης του αεροσκάφους στο οποίο επιβαίνουν και της άφιξής τους στο γραφείο της υπηρεσίας μετανάστευσης στο αεροδρόμιο.

Τα παιδιά αυτά χρήζουν πλήρους προστασίας στον βαθμό που δεν τελούν υπό την επιμέλεια κάποιου ενήλικα δυνάμει κανόνα θετού ή εθιμικού δικαίου.

1.5. Παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους

Ως παιδιά χωρισμένα από τις οικογένειές τους νοούνται τα παιδιά που έχουν χωριστεί από αμφότερος τους γονείς τους ή τους μέχρι πρότινος νόμιμους ή εθιμικούς πρωτοβάθμιους φροντιστές τους, όχι όμως κατ' ανάγκη και από τους λοιπούς συγγενείς. Ως εκ τούτου, μεταξύ των παιδιών που εμπίπτουν στη συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνονται παιδιά τα οποία συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειάς τους (π.χ. θείου ή παππούδες).

Όλα τα παιδιά, και ιδίως τα πλέον ευάλωτα, όπως είναι τα ασυνόδευτα παιδιά και τα παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους, δικαιούνται εγγυήσεων προστασίας. Μεταξύ των μέτρων αντίδρασης περιλαμβάνονται τα εξής: α) ορθή αναγνώριση κατά την άφιξη στα αεροδρόμια εισόδου ή μόλις η παρουσία τους στη χώρα γίνει αντιληπτή στις αρχές, β) άμεση καταχώριση στοιχείων και προσδιορισμός του ενδεχόμενου καθεστώτος διεθνούς προστασίας (περιλαμβανομένης της *μη επαναπροώθησης*) και, αν κριθεί αναγκαίο, αναζήτηση των μελών της οικογένειας κατά περίπτωση ή διορισμός κηδεμόνα και νόμιμου εκπροσώπου, γ) ρυθμίσεις σχετικά με την επιμέλεια και τη στέγαση, δ) πλήρης πρόσβαση στην εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας και διασφάλιση κατάλληλου επιπέδου διαβίωσης, ε) διευκόλυνση της πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου κατά περίπτωση, και στ) κατοχύρωση της πρόσβασης σε συμπληρωματικές μορφές προστασίας ³.

3 Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 (2005) σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους.

Κάθε απόφαση που αφορά τα εν λόγω ευάλωτα παιδιά πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη κατάστασή τους, καθώς και τα εθνικά και περιφερειακά νομικά πλαίσια, το δικαίωμα για τους πρόσφυγες, το ανθρωπιστικό δικαίωμα και το διεθνές δικαίωμα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αρχές της προστασίας και της ευημερίας του παιδιού πρέπει επίσης να διέπουν τη μεταχείριση που επιφυλάσσουν στα εν λόγω παιδιά οι υπηρεσίες μετανάστευσης, η αστυνομία και άλλοι συναφείς επαγγελματίες που ασχολούνται μαζί τους.

Ανεξαρτήτως των ταξινομήσεων που ακολουθούν, όλα τα παιδιά έχουν δικαίωμα υποβολής αίτησης ασύλου, καθώς και δικαίωμα προσδιορισμού, αξιολόγησης και κατοχύρωσης του μείζονος συμφέροντός τους. Εάν ανακύπτουν αμφιβολίες σχετικά με την πραγματική ηλικία του υπό εξέταση παιδιού, **πρέπει να διασφαλίζεται η παραπομπή του σε διαδικασία πιστοποιημένου μηχανισμού εκτίμησης της ηλικίας.**

Σύμφωνα με το δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ανησυχίες σχετικά με τη μετανάστευση και το καθεστώς του μετανάστη δεν μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την άρνηση λήψης μέτρων προστασίας, περιλαμβανομένης της άδειας εισόδου και παραμονής σε κάποιο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.6. Εμπορία παιδιών

Στην οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ως εμπορία ανθρώπων ορίζεται η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, εν προκειμένω παιδιών, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της με-

ταβίβασης εξουσίας επί των παιδιών αυτών, με σκοπό την εκμετάλλευσή τους ⁴.

Οι σκοποί αυτοί μπορούν να επιτευχθούν με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου.

Ωστόσο, η διάταξη του άρθρου 2 παράγραφος 5 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων είναι πολύ σαφής: εάν ο απώτερος σκοπός της πράξης είναι η εκμετάλλευση παιδιού, η εν λόγω πράξη αποτελεί αξιόποινη πράξη ακόμη και αν δεν έχουν χρησιμοποιηθεί τα προαναφερόμενα μέσα.

Η εμπορία παιδιών δεν αποτελεί αποκλειστικά και μόνο διασυνοριακό έγκλημα: καθόσον ο σκοπός της εγκληματικής δραστηριότητας είναι η εκμετάλλευση παιδιών, τα εγκλήματα εμπορίας παιδιών μπορούν να τελούνται και εντός των εθνικών συνόρων.

Ορισμένα παιδιά που έχουν καταστεί θύματα εμπορίας ανθρώπων ενδέχεται να χρήζουν —εκτός της προστασίας έναντι των δραστών της εμπορίας ανθρώπων— και άλλων μορφών διεθνούς

---

4 Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (άρθρο 2 παράγραφος 1). Το άρθρο 2 παράγραφος 3 καθορίζει τους σκοπούς της εκμετάλλευσης, η οποία περιλαμβάνει «τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων».

προστασίας, όπως είναι το άσυλο. Το δικαίωμα της *μη επαναπροώθησης* ισχύει για τα παιδιά όπως και για τους ενήλικες. Τα δικαιώματα αυτά είναι επαρκώς κατοχυρωμένα στο πλαίσιο του *κεκτημένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το άσυλο* ⁵.

1.7. Διακίνηση παιδιών

Ως διακίνηση παιδιών νοείται η εξασφάλιση της παράτυπης εισόδου του παιδιού σε ένα κράτος μέλος του οποίου το παιδί δεν είναι υπήκοος ή μόνιμος κάτοικος με σκοπό την αποκόμιση, αμέσως ή εμμέσως, οικονομικού ή άλλου υλικού οφέλους ⁶.

Μολονότι τα εγκλήματα αυτού του τύπου παρουσιάζουν ομοιότητες με την εμπορία παιδιών, οι δύο τύποι εγκλημάτων δεν πρέπει να συγχέονται.

- Ο σκοπός της εμπορίας ανθρώπων είναι η εκμετάλλευση ανθρώπων, αποτελεί δε έγκλημα κατά της ανθρωπίνης ύπαρξης. Ο σκοπός της διακίνησης ανθρώπων είναι η παράτυπη διέλευση των συνόρων, η οποία θεωρείται ότι συνιστά έγκλημα κατά της κρατικής κυριαρχίας.
- Η εμπορία ανθρώπων γίνεται με την πρόθεση εκμετάλλευσης των θυμάτων μετά την άφιξή τους στο κράτος, ενώ η δράση του διακινητή συνήθως ολοκληρώνεται με την άφιξη του «πελάτη» του στη χώρα προορισμού.

---

5 Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση).

6 Βάσει του πρωτοκόλλου κατά της λαθραίας μεταφοράς μεταναστών διά ξηράς, αέρος και θαλάσσης, το οποίο προστίθεται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος (Πρωτόκολλα του Παλέρμω, 2000).

- Το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων μπορεί να τελεστεί τόσο εντός όσο και πέραν των εθνικών συνόρων, ενώ η διακίνηση συνίσταται στη διέλευση των συνόρων.
- Στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων η είσοδος του παιδιού στο κράτος μπορεί να είναι νομότυπη ή παράτυπη. Αντίθετα, στο πλαίσιο της διακίνησης ανθρώπων, η είσοδος στο κράτος είναι κατά κανόνα παράτυπη.
- Όταν τα θύματα είναι ενήλικες, το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων τελείται κατά κανόνα με τη χρήση εξαναγκασμού ή/και παραπλάνησης. Το αντίθετο συμβαίνει στο έγκλημα της διακίνησης ανθρώπων, η τέλεση του οποίου πραγματοποιείται σχεδόν πάντοτε κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των διακινούμενων και των διακινητών. Ωστόσο, η κατάσταση σε σχέση με τα παιδιά είναι πιο περίπλοκη. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC) αναγνωρίζει έναν βαθμό αυτενέργειας στο παιδί, όμως διευκρινίζει ότι η έκταση της αυτενέργειας εξαρτάται από την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς του. Επιπλέον, από νομική άποψη, για πράξεις που αφορούν το παιδί απαιτείται επίσης η συναίνεση των γονέων. Διάφορες παράμετροι, όπως ο βαθμός ωριμότητας του παιδιού και η κατανόηση των συνεπειών της κατάστασής του κ.λπ., επιβάλλουν την αντιμετώπιση των περιπτώσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά με αυξημένη προσοχή. Όπως παρατηρεί η Ιντερπόλ, οι επιχειρησιακές μέθοδοι των εμπόρων και των διακινητών ανθρώπων είναι παρεμφερείς από πολλές απόψεις, με αποτέλεσμα τα όργανα επιβολής του νόμου να δυσκολεύονται να διακρίνουν μεταξύ των δύο αυτών τύπων εγκλημάτων. Σε πολλές περιπτώσεις, η διάκριση μεταξύ εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων είναι ενδεχομένως αδύνατη έως την ολοκλήρωση του σταδίου της μεταφοράς και την έναρξη του σταδίου της εκμετάλλευσης ⁷.

---

7 Human trafficking and people smuggling activity report 2010-2011 (Έκθεση σχετικά με την εμπορία και τη διακίνηση ανθρώπων στο διάστημα 2010-2011), δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2012.

Το δικαίωμα ασύλου και η αρχή της *μη επαναπροώθησης* περιλαμβάνουν επίσης τα παιδιά που έχουν πέσει θύματα διακίνησης, τα οποία ενδέχεται να χρήζουν διεθνούς προστασίας.

1.8. Το μείζον συμφέρον του παιδιού

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίζει ότι «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού». Η άσκηση των καθηκόντων του με γνώμονα το μείζον συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή για κάθε συνοριοφύλακα. Η ανάγκη να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού σε όλα τα θέματα που το αφορούν κατοχυρώνεται επίσης στο άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού ⁸ δήλωσε πρόσφατα ότι «η έννοια του μείζονος συμφέροντος του παιδιού είναι πολύπλοκη και το περιεχόμενό της πρέπει να προσδιορίζεται κατά περίπτωση». Ο προσδιορισμός του μείζονος συμφέροντος του παιδιού ανατίθεται στις εθνικές αρμόδιες αρχές προστασίας του παιδιού, ώστε να εφαρμόζονται οι απαιτούμενες διαδικασίες για την ταχεία διευθέτηση τέτοιων περιπτώσεων στην πράξη. Οι συνοριοφύλακες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε όλες τις περιπτώσεις όπου εντοπίζονται ενδείξεις κάποιου από τους αναλυόμενους στο παρόν εγχειρίδιο κινδύνους που απειλούν παιδιά.

---

8 Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013).

Ο χειρισμός αυτών των περιπτώσεων απαιτεί ικανότητες τις οποίες οι συνοριοφύλακες κατά κανόνα δεν διαθέτουν, ιδίως όταν καλούνται να εντοπίσουν μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα τα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο στα εξωτερικά σύνορα. Κατά συνέπεια, η πολυπλοκότητα της αποστολής των συνοριοφυλάκων αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία.

Οι συνοριοφύλακες είναι σημαντικό να εφαρμόζουν μία ιδιαίτερα ευέλικτη προσέγγιση κατά την αντιμετώπιση περιπτώσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά. Το μείζον συμφέρον ενός παιδιού σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση δεν εξυπηρετείται πάντοτε καλύτερα με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο εξυπηρετείται το μείζον συμφέρον ενός άλλου παιδιού σε παρόμοια κατάσταση. Ένας έμπειρος συνοριοφύλακας γνωρίζει ότι δύο περιπτώσεις δεν είναι ποτέ εντελώς ίδιες και, κατά συνέπεια, εφαρμόζει τις σχετικές διαδικασίες με τη δέουσα επιμέλεια και σχολαστικότητα όταν αυτές αφορούν παιδιά. Πριν από τη λήψη αποφάσεων, είναι αναγκαία η συλλογή όσο το δυνατόν περισσότερων στοιχείων σχετικά με την κατάσταση του εκάστοτε παιδιού.

1.9. Προστασία και εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής

Ο εθνικός μηχανισμός παραπομπής (ΕΜΠ) είναι το σύστημα και ο μηχανισμός που επιτρέπει στη χώρα να διευθετεί την υποχρέωσή της να προστατεύει και να προωθεί τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και άλλων ευάλωτων ατόμων μέσω συντονισμένης αντίδρασης, συχνά με την ειδική συνδρομή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, των διεθνών οργανισμών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ). Μεταξύ των ΕΜΠ των κρατών μελών της ΕΕ υπάρχουν διαδικαστικές διαφορές, όμως όλοι επιδιώκουν έναν κοινό σκοπό: την αποτελεσματική παραπομπή των ευάλωτων ατόμων στη βέλτιστη και την πλέον πρόσφορη υπηρεσία υπο-

στήριξης. Για μια διεξοδικότερη παρουσίαση των ΕΜΠ οι οποίοι παρέχουν προστασία στο σύνολο των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο —και όχι μόνο σε όσα διατρέχουν τον κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων—, βλέπε κεφάλαιο 6.

2. Επιχειρησιακές κατευθυντήριες γραμμές

2.1. Εισαγωγή

Οι συνοριακοί έλεγχοι παρέχουν μια ζωτικής σημασίας ευκαιρία στους συνοριοφύλακες να καταπολεμήσουν το διασυνοριακό έγκλημα: μόλις τα θύματα εγκαταλείψουν τα αεροδρόμια, οι δυνατότητες καταστολής των δραστών και πρόληψης των πράξεών τους μειώνονται σημαντικά, όπως άλλωστε και η δυνατότητα εντοπισμού των θυμάτων και ενεργοποίησης των μέτρων για την προστασία των παιδιών. Πόσα ακόμη παιδιά θα πέσουν θύματα τέτοιων εγκλημάτων εάν τα εγκληματικά δίκτυα δεν εξαρθρωθούν;

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα αεροδρόμια αποτελούν το πιθανότερο σημείο για τον εντοπισμό παιδιών που έχουν πέσει θύματα εμπορίας ή διακίνησης ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι διακινητές και οι έμποροι ανθρώπων προτιμούν τα αεροδρόμια, ενώ ο συνηθέστερος τρόπος δράσης τους συνίσταται στη χρήση πλαστών, παραποιημένων ή δολίως αποκτηθέντων εγγράφων για την αποφυγή των συστημάτων ελέγχου.

Η δυσκολία εντοπισμού των συνοριακών εγκλημάτων στα οποία εμπλέκονται παιδιά αναγνωρίζεται ευρέως. Για παράδειγμα, τα παιδιά που έχουν πέσει θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι σύνηθες να ταξιδεύουν με γνήσια διαβατήρια ενηλίκων οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση μαζί τους. Ακόμη και όταν το διαβατήριο περιλαμβάνει φωτογραφία του παιδιού, ο εντοπισμός ενδέχεται να προσκρούσει σε δυσκολίες οι οποίες οφείλονται στο ότι τα μη αναπτυγμένα πρόσωπα τείνουν να μοιάζουν μεταξύ τους, καθώς και στο ότι τα πρόσωπα, τα μαλλιά, ακόμη και τα μάτια των παιδιών ενδέχεται να υποστούν ριζική μεταμόρφωση καθώς μεγαλώνουν. Κατά συνέπεια, ο συνοριοφύλακας αδυνατεί να παρατηρήσει ότι το παιδί και ο ενήλικος κάτοχος του διαβατηρίου στην πραγματικότητα δεν συνδέονται.

Οι διακινητές και οι έμποροι ανθρώπων συνήθως προσπαθούν να εμφανίζονται σε περιόδους αιχμής, όταν η πίεση που ασκείται κατά τον έλεγχο των διαβατηρίων είναι ασφυκτική: οι συνοριοφύλακες πρέπει να έχουν υπόψη τον συγκεκριμένο τρόπο δράσης προκειμένου να παρέχουν αποτελεσματικότερη προστασία στα παιδιά.

Η εμπειρία που απέκτησε ο Frontex τα τελευταία χρόνια δείχνει ότι μια παράτυπη διέλευση των συνόρων ενδέχεται να συνιστά περίπτωση διακίνησης ανθρώπων ή, δυνητικά, περίπτωση εμπορίας ανθρώπων. Αυτό σημαίνει ότι κάθε περίπτωση εμπορίας ανθρώπων που εντοπίζεται στα εξωτερικά σύνορα είναι το αποτέλεσμα κλιμακούμενων ελέγχων, κάτι που επίσης συμβαίνει σε περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται παιδιά.

Για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα μετακινούμενα παιδιά που διατρέχουν κινδύνους είναι ιδιαίτερα σημαντική η ανάπτυξη και η διατήρηση καλών σχέσεων τόσο με τους άλλους υπαλλήλους του τομέα επιβολής του νόμου στο αεροδρόμιο όσο και με τους άλλους υπαλλήλους, π.χ. με το προσωπικό των αεροπορικών εταιριών, τους λειτουργούς των υπηρεσιών προστασίας του παιδιού και τους υπαλλήλους που ασχολούνται με άλλες ευάλωτες ομάδες ⁹, καθώς και με άλλες αρχές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω τακτικών συναντήσεων συντονισμού, κοινών κύκλων κατάρτισης, δημιουργίας κοινών ειδικών ομάδων κ.λπ.

2.2. Χειρισμός υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να γίνει αντιληπτό ότι τα παιδιά παρουσιάζουν ψυχολογικής φύσεως διαφορές σε σχέση με τους ενή-

⁹ Περιλαμβανομένων των πιστοποιημένων διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ.

λικες. Ως εκ τούτου, κατά τον χειρισμό υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά απαιτείται η εφαρμογή μιας ευαίσθητης ως προς τα παιδιά προσέγγισης. Έτσι, ένα παιδί ενδέχεται να μην επιθυμεί να μιλήσει σε έναν ξένο. Κατά συνέπεια, ο αρμόδιος υπάλληλος (κατά προτίμηση με πολιτική περιβολή) που ασχολείται με το παιδί οφείλει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να εδραιώσει σχέσεις εμπιστοσύνης μαζί του.

Μεταξύ των βέλτιστων πρακτικών που οφείλει να έχει υπόψη ο αρμόδιος υπάλληλος κατά τον χειρισμό υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

- ♦ δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος (αυτό μπορεί να είναι μία αίθουσα κατάλληλα διαμορφωμένη για παιδιά ¹⁰, εφόσον υπάρχει), μείωση των διαφορών που σχετίζονται με την άσκηση εξουσίας (αποφυγή περιττών διατυπώσεων, κατάλληλη χρήση της γλώσσας του σώματος, τόνος της φωνής, χρησιμοποιούμενη ορολογία κ.λπ.), καθώς και παροχή συνδρομής στο παιδί ώστε να προσαρμοστεί στο περιβάλλον·
- ♦ παρουσίαση των ρόλων και των καθηκόντων του ενήλικα/των ενηλίκων που σχετίζονται με το παιδί·
- ♦ το καθήκον αληθείας·
- ♦ η ακρόαση του παιδιού·
- ♦ η χρήση απλής γλώσσας και η αποφυγή της χρήσης τεχνικών όρων (λαμβάνοντας υπόψη τα γλωσσικά εμπόδια)·
- ♦ η ομιλία και η συμπεριφορά του αρμόδιου υπαλλήλου πρέπει να συνάδουν με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού·
- ♦ ο αρμόδιος υπάλληλος πρέπει να μεριμνά ώστε το παιδί να νιώθει άνετα·

---

10 Έχετε υπόψη ότι μια επαρκής από άποψη χώρου αίθουσα ενδέχεται να διασφαλίζει το απόρρητο, αλλά, από την άλλη, η είσοδος σε έναν τέτοιο χώρο ενδέχεται να προκαλέσει φόβο στο παιδί. Ως εκ τούτου, κατάλληλη αίθουσα είναι μόνο εκείνη που έχει διαμορφωθεί για ανάλογες δραστηριότητες.

- η τήρηση των ενδεδειγμένων κανόνων συμπεριφοράς (π.χ. οπτική επαφή στο ίδιο επίπεδο).

Οι βασικές πληροφορίες σχετικά με τον χειρισμό υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται παιδιά περιέχονται στο πρακτικό εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες¹¹ και αφορούν τις ακόλουθες πτυχές:

«Οι συνοριοφύλακες πρέπει να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στους ανήλικους, είτε αυτοί ταξιδεύουν συνοδευόμενοι είτε όχι.

Στην περίπτωση συνοδευόμενων ανηλίκων, ο συνοριοφύλακας πρέπει επίσης να ελέγχει κατά πόσον τα πρόσωπα που τους συνοδεύουν είναι επιφορτισμένα με τη γονική μέριμνα επ' αυτών, ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία ο ανήλικος συνοδεύεται από έναν μόνον ενήλικο και υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστευτεί ότι ο ανήλικος έχει ενδεχομένως αποσπαστεί παράνομα από την επιμέλεια του προσώπου στο οποίο έχει ανατεθεί νόμιμα η γονική μέριμνα. Στην περίπτωση αυτή, ο συνοριοφύλακας πρέπει να προβαίνει σε όλες τις έρευνες που είναι απαραίτητες προκειμένου να αποτραπεί η απαγωγή ή, εν πάση περιπτώσει, η παράνομη απόσπαση του ανηλίκου.

Οι συνοδευόμενοι ανήλικοι πρέπει να υποβάλλονται σε διεξοδικό έλεγχο, με ενδεδειγμένη εξέταση των ταξιδιωτικών τους εγγράφων και των υπόλοιπων δικαιολογητικών, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται ότι δεν εξέρχονται από την επικράτεια χωρίς τη συγκατάθεση του προσώπου ή των προσώπων που ασκούν τη γονική μέριμνα επ' αυτών».

---

¹¹ Σύσταση της Επιτροπής για την καθιέρωση κοινού «Πρακτικού εγχειριδίου για τους συνοριοφύλακες (Εγχειρίδιο Σένγκεν)», προς χρήση από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά τη διενέργεια συνοριακών ελέγχων επί προσώπων, C(2006) 5186 τελικό, Βρυξέλλες, 6.11.2006.

Όταν ανακλύπουν αμφιβολίες σχετικά με κάποια από τις περιστάσεις στις οποίες αναφέρεται το πρακτικό εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες, οι συνοριοφύλακες πρέπει να συμβουλευονται τον κατάλογο των εθνικών σημείων επαφής για την αναζήτηση συμβουλών σχετικά με τους ανήλικους.

Παρότι το πρακτικό εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες τονίζει σαφώς ότι η γονική μέριμνα αποτελεί το κριτήριο διάκρισης μεταξύ συνοδευόμενων και ασυνόδευτων παιδιών, οι συνοριοφύλακες πρέπει να αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερη προσοχή όλα τα μετακινούμενα παιδιά, ανεξάρτητα αν συνοδεύονται ή όχι, ή αν είναι χωρισμένα από τις οικογένειές τους.

Εκτός από τις πληροφορίες που παρέχονται από το πρακτικό εγχειρίδιο για τους συνοριοφύλακες και από τον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, τα επόμενα κεφάλαια του παρόντος εγχειριδίου παρέχουν στους συνοριοφύλακες διεξοδικές και ειδικές διαδικασίες που πρέπει να τηρούν όταν χειρίζονται υποθέσεις στις οποίες εμπλέκονται παιδιά, καθώς και όταν καλούνται να αναγνωρίσουν εάν ένα παιδί έχει πέσει θύμα διακίνησης ή εμπορίας ανθρώπων.

Οι συστάσεις ενδέχεται να διαφοροποιούνται ανάλογα με την οικεία εθνική νομοθεσία, όμως όλα τα παιδιά πρέπει να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης, οι δε συνοριοφύλακες πρέπει να γνωρίζουν τις ακόλουθες ενδείξεις σχετικά με τα παιδιά που διατρέχουν κίνδυνο.

Ωστόσο, οι συστάσεις αυτές δεν είναι εξαντλητικές: οι συνοριοφύλακες πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη τις διάφορες μεθόδους δράσης των διακινητών και των εμπόρων ανθρώπων, καθώς και το γεγονός ότι αυτές προσαρμόζονται με βάση τον τρόπο αντίδρασης των αρχών επιβολής του νόμου. Προσάπτων, δεν πρέπει να λησμονούν ότι η γλώσσα του σώματος ενός παιδιού σε κατάσταση άγχους δεν μπορεί να φιωωθεί εντελώς.

2.3. Αντιμετώπιση των παιδιών στους χώρους μεθοριακών ελέγχων

Οι συνοριοφύλακες είναι υπεύθυνοι για κάθε παιδί ενόσω αυτό βρίσκεται στους χώρους μεθοριακών ελέγχων. Οι συνοριοφύλακες δεν πρέπει να λησμονούν ότι είναι επιφορτισμένοι με τη φροντίδα του παιδιού μέχρις ότου η ευθύνη αυτή ανατεθεί σε κατάλληλα εκπαιδευμένο άτομο, το οποίο μπορεί να είναι υπάλληλος των υπηρεσιών παιδικής μέριμνας ή οποιασδήποτε άλλης αρχής παιδικής προστασίας.

Γενικές συστάσεις (προσαρμόζονται ανάλογα με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού) για τους ελέγχους πρώτης ή/και δεύτερης γραμμής.

- Προσαρμοστείτε ανάλογα με την κατάσταση και το παιδί — χρησιμοποιήστε χαρτί και μολύβια για να ζωγραφίσετε εικόνες, καθίστε μαζί με το παιδί στο πάτωμα και δημιουργήστε ατμόσφαιρα οικειότητας.
- Προσπαθήστε να αλληλεπιδράσετε με το παιδί μέσω ανοικτών ερωτήσεων (το παιδί πρέπει να είναι ελεύθερο να απαντά ό,τι θέλει, οι ερωτήσεις που επιδέχονται ως απάντηση μόνο ένα «ναι» ή ένα «όχι» πρέπει να αποφεύγονται), αποφύγετε, στο μέτρο του δυνατού, την εκμείωση απαντήσεων, αφήστε το παιδί να μιλήσει ελεύθερα χωρίς πίεση χρόνου. Ρωτήστε το παιδί εάν αισθάνεται άνετα, εάν διψά, πεινά, κρυώνει, ζεσταίνεται ή αισθάνεται την ανάγκη να πάει στην τουαλέτα ή εάν επιθυμεί ή χρειάζεται κάτι το οποίο μπορείτε να του προσφέρετε. Καθώς το παιδί ενδέχεται να επιθυμεί την παρουσία της μητέρας ή του πατέρα του, μη δίνετε υποσχέσεις που δεν μπορείτε να τηρήσετε, διαφορετικά ενδέχεται να κλονίσετε τη σχέση εμπιστοσύνης μαζί του.
- Ρωτήστε το παιδί εάν χρειάζεται ιατρική συνδρομή ή οποιαδήποτε άλλη ειδική φροντίδα (ανάλογα με την ηλικία του, μπορείτε απλώς να ρωτήσετε εάν πονά). Μπορείτε επίσης να ρωτήσετε τον συνοδό εάν το παιδί χρειάζεται ιατρική συν-

δρομή ή οποιαδήποτε άλλη ειδική φροντίδα. Έχετε υπόψη ότι το άτομο που συνοδεύει το παιδί ενδέχεται να σπεύσει να εκμεταλλευτεί αυτήν την ερώτηση για δικό του όφελος.

- ♦ Αναζητήστε ενδείξεις τραυματισμού ή οποιασδήποτε εμφανούς ασθένειας, δώστε ιδιαίτερη σημασία στις ενδείξεις πιθανής κακοποίησης (όπως είναι η ύπαρξη σοβαρών τραυμάτων σε διάφορα στάδια επούλωσης, τραυμάτων στο πρόσωπο παιδιών μικρής ηλικίας, τμημάτων του τριχωτού της κεφαλής χωρίς μαλλιά κ.λπ.).
- ♦ Ενημερώστε με εύληπτο τρόπο το παιδί (κατά τη διάρκεια των ελέγχων δεύτερης γραμμής) σχετικά με τις επικείμενες διαδικασίες.

3. Ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά

3.1. Πριν και κατά τη διάρκεια των ελέγχων πρώτης γραμμής

3.1.1. Η κατάσταση πριν από τη διενέργεια των ελέγχων: συμβαίνει κάτι ασυνήθιστο;

Το παιδί μπορεί να συνοδεύεται από έναν από τους δύο γονείς, από τον νόμιμο κηδεμόνα (συνοδευόμενο παιδί) ή από τρίτο άτομο, το οποίο μπορεί να είναι κάποιος ενήλικας ή κάποιο μέλος της οικογένειας, π.χ. κάποιος θείος ή παππούς ή γιαγιά (παιδί χωρισμένο από την οικογένειά του). Οι άνθρωποι συμπεριφέρονται πιο αυθόρμητα όταν αισθάνονται ότι δεν παρακολουθούνται. Κατά συνέπεια, η παρακολούθηση της συμπεριφοράς των παιδιών και του ατόμου ή των ατόμων που τα συνοδεύουν καθ' οδόν ή κατά τη διάρκεια της αναμονής για τον έλεγχο διαβατηρίων θα μπορούσε να αποδειχθεί μια πολύ χρήσιμη άσκηση. Η ανάπτυξη υπαλλήλων χωρίς στολή αποτελεί πάντοτε μια ενδιαφέρουσα πιθανή επιλογή στα μεγάλα αεροδρόμια.

Οι συνοριοφύλακες δεν πρέπει να παρατηρούν τα διερχόμενα άτομα με βάση εικασίες ή προκαταλήψεις. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μην προβαίνουν σε διακρίσεις βάσει του υποτιθέμενου πολιτισμικού, θρησκευτικού, εθνικού ή εθνοτικού υπόβαθρου, του φύλου ή άλλων παραγόντων ενώ παρατηρούν τα παιδιά και τα άτομα που τα συνοδεύουν. Ωστόσο, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται σε παιδιά τα οποία προέρχονται από «ευαίσθητες ως προς το άσυλο χώρες/περιοχές».

Όσο ισχυρή και αν είναι η διαίσθηση ενός έμπειρου συνοριοφύλακα, κάθε εκτίμηση βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην πρώτη εντύπωση. Κάθε ασυνήθιστη κατάσταση πρέπει να ελκύνει την προσοχή των αρμόδιων υπαλλήλων και να αποτελεί το έναυσμα για ενέργειες δεύτερης γραμμής (π.χ. τον έλεγχο της σχέσης μεταξύ του παιδιού και του ενήλικα, τον ενδελεχή έλεγχο των δικαιολογητικών κ.λπ.).

Οι έμπειροι συνοριοφύλακες, οι οποίοι έχουν συνηθίσει να παρακολουθούν τα παιδιά που διέρχονται τα σύνορα, μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους εξετάζοντας τα ακόλουθα σημεία σε σχέση με τη φαινομενική ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού.

Εμφάνιση του παιδιού

- Ντροπαλό, υπερβολικό, κλεισμένο στον εαυτό του ή φοβισμένο.
- Σφιγμένο, αποφεύγοντας κατά το δυνατό να εκδηλώνει τα αισθήματά του.
- Αρνείται την οπτική επαφή, κοιτάζει στο πάτωμα.
- Απόμακρο σε σχέση με τα άλλα μέλη της ομάδας.
- Τα ρούχα του είναι καινούργια; Είναι στο μέγεθος του παιδιού ή δείχνουν πάνω του σαν να τα έχει δανειστεί; Είναι τα ρούχα που περιμένατε ότι θα φορούσε; Είναι κατάλληλα για την κατάσταση;
- Προσπάθεια οπτικής επαφής με άτομο το οποίο την αρνείται.
- Ομοιότητα των εξωτερικών χαρακτηριστικών του παιδιού με τα αντίστοιχα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ενήλικα ή των ενηλίκων (εάν ο ενήλικας είναι γονέας) με γνώμονα την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων και την αντικειμενική της εφαρμογή κατά τον προσδιορισμό των χαρακτηριστικών.
- Ενδεδειγμένη εξέταση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ του παιδιού και του γονέα ή των γονέων/του ενήλικα ή των ενηλίκων που το συνοδεύουν.
- Το παιδί συμπεριφέρεται χαλαρά/άνετα με τον ενήλικα ή τους ενήλικες;
- Το παιδί μπορεί να μιλήσει ελεύθερα;
- Το παιδί παρουσιάζει ενδείξεις φόβου απέναντι στον ενήλικα ή τους ενήλικες;

Είναι απαραίτητο να επιδείξετε ιδιαίτερη προσοχή εάν το παιδί συνοδεύεται από έναν μόνον ενήλικα ή όταν το παιδί προέρχεται από χώρα από την οποία παρατηρούνται προσφυγικές ροές ή από χώρα που ταλανίζεται από ένοπλες συρράξεις ή στην οποία

είναι γνωστό ότι συμβαίνουν σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δεν αποκλείεται, αν και συμβαίνει σπανίως, τα βρέφη που κοιμούνται να έχουν ναρκωθεί για το διάστημα που διαρκεί ο συννοριακός έλεγχος. Εάν λίγο αργότερα (ενδεχομένως κατά τον έλεγχο δεύτερης γραμμής) το παιδί ακόμη κοιμάται, ιδίως μάλιστα εάν ο ενήλικας που το συνοδεύει παρουσιάζει ενδείξεις νευρικότητας, η κατάσταση είναι ύποπτη.

Η ίδια μέθοδος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί με παιδιά πολύ μικρής ηλικίας, τα οποία μπορούν να μιλήσουν και να θέσουν σε κίνδυνο των ενήλικα που τα συνοδεύει. Ενδέχεται να θεωρηθούν πολύ μικρά ώστε να διδαχθούν τι πρέπει να πουν και τι όχι.

3.1.2. Έλεγχος πρώτης γραμμής

Στους χώρους ελέγχου οι συνοριοφύλακες πρέπει να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή σε ορισμένες από τις ακόλουθες πρόσθετες ενδείξεις σε σχέση με την εμφάνιση:

Παιδιά προσχολικής ηλικίας (κατά κανόνα κάτω των 6 ετών)

- Παρατηρείτε κάτι ασυνήθιστο στην κατάσταση που εξετάζετε;
- Η συμπεριφορά του παιδιού συνάδει με την απόσταση και τη διάρκεια του ταξιδιού;
- Το παιδί είναι ήρεμο, απαθές, σε σύγχυση, τρομαγμένο ή αναστατωμένο;
- Το παιδί αισθάνεται άνετα δίπλα στο άτομο που το συνοδεύει; Εάν το παιδί φοβάται κατά τη διαδικασία ελέγχου διαβατηρίων, παραμένει κοντά στο άτομο που το συνοδεύει;
- Το παιδί παρατηρεί κάποιον άλλο επιβάτη, ο οποίος προσπαθεί να αποφύγει το βλέμμα του; (Σε μια τέτοια περίπτωση, ο εν λόγω επιβάτης πρέπει να υποβληθεί σε ενδεδειγμένο έλεγχο, καθόσον θα μπορούσε να είναι «συνοδός»).

Παιδιά σχολικής ηλικίας (κατά κανόνα άνω των 6 ετών)

- Παρατηρείτε κάτι ασυνήθιστο στην κατάσταση που εξετάζετε;
- Το παιδί είναι φοβισμένο ή αγχωμένο;
- Το παιδί είναι απαθές/απόμακρο/ψελλίζει/παρουσιάζει συμπτώματα σύγχυσης;
- Το παιδί δείχνει υπέρ το δέον υπάκουο;
- Το παιδί παρατηρεί κάποιον άλλο επιβάτη, ο οποίος προσπαθεί να αποφύγει το βλέμμα του; (Σε μια τέτοια περίπτωση, ο εν λόγω επιβάτης πρέπει να υποβληθεί σε ενδεδειγμένο έλεγχο, καθόσον θα μπορούσε να είναι «συνοδός»).
- Το παιδί δίνει την εντύπωση ότι έχει ναρκωθεί;

Ο ενήλικας ή οι ενήλικες που συνοδεύουν το παιδί

- Εάν είναι γονέας, τι βαθμό εμφανισιακής ομοιότητας παρουσιάζει σε σχέση με το παιδί; Ταιριάζει η εμφάνισή του σε σχέση με εκείνη του παιδιού; Υπάρχουν ομοιότητες στη συμπεριφορά ή στους τρόπους μεταξύ γονέα και παιδιού ή άλλες κοινές συμπεριφορικές ιδιαιτερότητες;
- Ο ενήλικας δίνει την εντύπωση ότι είναι στενοχωρημένος, αγχωμένος ή νευρικός;
- Ο συναναστροφή μεταξύ του παιδιού και του ενήλικα που το συνοδεύει δείχνει συνεπή με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο;

Οι συνοριοφύλακες μπορούν επίσης να υποβάλλουν ατύπως απλές ερωτήσεις στο παιδί, π.χ. να ζητήσουν να μάθουν το όνομά του ή την ηλικία του ή άλλα προσωπικά στοιχεία. Οι ερωτήσεις αυτές υποβάλλονται κατά περίπτωση και με τρόπο που συνάδει με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού, οι δε απαντήσεις μπορούν να συγκριθούν με τα προσωπικά στοιχεία τα οποία περιέχονται στα ταξιδιωτικά έγγραφα.

Μεταξύ των ερωτήσεων που μπορούν να τεθούν στον ενήλικα και να οδηγήσουν σε ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

- Είστε γονέας/κηδεμόνας/νόμιμος εκπρόσωπος του παιδιού;

- ♦ Εάν όχι, που βρίσκονται αυτά τα πρόσωπα και ποιος είστε εσείς;
- ♦ Πότε είδε για τελευταία φορά τους γονείς του το παιδί;
- ♦ Το παιδί διαθέτει κάποιο έγγραφο μαζί του, π.χ. έγγραφα ταυτότητας ή διαβατήριου;
- ♦ Ποιος είναι ο προορισμός του παιδιού και ποιος ο σκοπός του ταξιδιού;
- ♦ Ποιος οργάνωσε το ταξίδι;
- ♦ Ποιος πλήρωσε τα έξοδα του ταξιδιού;
- ♦ Έχετε κάποια φωτογραφία του παιδιού σας μαζί σας; (Οι γονείς έχουν συνήθως φωτογραφίες των παιδιών τους αποθηκευμένες στα κινητά τους τηλέφωνα ή στα πορτοφόλια τους).

3.1.3. Έλεγχοι εγγράφων

Ο συνοριοφύλακας πρέπει να ελέγξει τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του ενήλικα. Κατά τον έλεγχο των εγγράφων είναι σημαντικό να συνομιλείτε με τους επιβάτες και, ταυτόχρονα, να παρατηρείτε τη συμπεριφορά τους (ορισμένες συστάσεις διατυπώνονται συναφώς ανωτέρω) και ιδίως τις αντιδράσεις του παιδιού (οι σταθμοί εργασίας στον τομέα ελέγχου διαβατηρίων πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένοι, ώστε κάθε παριστάμενο παιδί να είναι ορατό, π.χ. ένας απλός καθρέπτης μπορεί να σας βοηθήσει να διαπιστώσετε εάν κάποιο παιδί βρίσκεται στο απέναντι χαμηλό τμήμα του χώρου ελέγχου).

Εκτός από τους τυποποιημένους ελέγχους, τα ακόλουθα σημεία πρέπει να τύχουν ενδελεχούς εξέτασης:

- ♦ Ο αριθμός των παιδιών και ο αριθμός των εγγράφων (διαβατήρια, θεωρήσεις κ.λπ.). Τα ταξιδιωτικά έγγραφα που έχουν μόλις εκδοθεί πρέπει να ελέγχονται διεξοδικότερα, ιδίως εάν προέρχονται από χώρες όπου η έκδοσή τους θα μπορούσε να επιτευχθεί με παραπλάνηση ή με δωροδοκία (σύμφωνα με τη διαθέσιμη ανάλυση κινδύνου).
- ♦ Τα δικαιολογητικά και τα αεροπορικά εισιτήρια (δρομολόγιο). Υποβάλετε σύντομες ερωτήσεις σχετικά με τον σκοπό

του ταξιδιού (έλεγχος συνέπειας μεταξύ αρχικών δηλώσεων και δικαιολογητικών). Όταν ταξιδεύουν με παιδιά, οι καλόπιστα ενήλικες που τα συνοδεύουν προτιμούν να επιλέγουν την πιο σύντομη πιθανή διαδρομή.

- Έλεγχος της νομικής σχέσης μεταξύ του παιδιού και του ατόμου που ταξιδεύει μαζί του.
- Πολύτεκνες οικογένειες: πρέπει να ελέγχονται για πιθανές ασυνέπειες οι ημερομηνίες γέννησης και η ηλικία του ενήλικα ή των ενηλίκων.
- Η ιθαγένεια του παιδιού: για παράδειγμα, εάν ένα παιδί είναι κάτοχος διαβατηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πιθανό να μιλά ή, τουλάχιστον, να κατανοεί μία ή περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες.
- Συστηματική έρευνα στο εθνικό τμήμα του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (NSIS) και στις βάσεις δεδομένων της αστυνομίας σε περιπτώσεις παιδιών με ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία δεν ταξιδεύουν με αμφότερους τους γονείς τους (σχετική απαίτηση για τους υπηκόους τρίτων χωρών περιέχει ήδη ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν).

Εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι το παιδί ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο, οι συνοριοφύλακες πρέπει να διενεργούν έλεγχο δεύτερης γραμμής.

3.2. Έλεγχος δεύτερης γραμμής

Ο έλεγχος δεύτερης γραμμής πρέπει να διενεργείται από διαφορετικό υπάλληλο (εάν είναι δυνατόν), ο οποίος γνωρίζει τις μεθόδους δράσης των διακινητών και των εμπόρων ανθρώπων, καθώς και τις πρόσφατες προειδοποιήσεις.

Εάν κριθεί αναγκαίο, όλες οι προηγούμενες ενέργειες πρέπει να επανεξεταστούν και οι έλεγχοι να επαναληφθούν. Στη συνέχεια περιγράφονται ορισμένοι συμπληρωματικοί έλεγχοι.

Σύμφωνα με τον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, το παιδί και το άτομο που το συνοδεύει πρέπει να λαμβάνουν γραπτή ενημέρωση σχετικά με τον σκοπό (και τη διαδικασία) ενός τέτοιου ελέγχου, ο οποίος πρέπει να διενεργείται στο πλαίσιο της τυποποιημένης διαδικασίας δειγματοληπτικού ελέγχου. Η ενημέρωση αυτή πρέπει να διατίθεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη γλώσσα ή τις γλώσσες της χώρας ή των χωρών που συνορεύουν με το εμπλεκόμενο κράτος μέλος. Η γλώσσα πρέπει να είναι κατανοητή ή να εικάζεται εύλογως ότι είναι κατανοητή ή η ενημέρωση να παρέχεται με άλλο αποτελεσματικό τρόπο, περιλαμβανομένης της χρήσης διερμηνέων κατά περίπτωση.

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου δεύτερης γραμμής, πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις αντιδράσεις του παιδιού και του επιβάτη που το συνοδεύει.

3.2.1. Το ταξίδι

Σε περιπτώσεις «ευαίσθητων πτήσεων», το σύστημα για την εκ των προτέρων διαβίβαση στοιχείων επιβατών (APIS) πρέπει να χρησιμοποιείται πάντοτε πριν από την προσγείωση του αεροσκάφους.

Εκτός από την εύλογη εξέταση των διαφόρων σκελών του ταξιδιού, σε ορισμένες περιπτώσεις ενδείκνυται —εφόσον η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία το επιτρέπει— ο έλεγχος του καταλόγου επιβατών και της κατάστασης με τα ονόματα των επιβατών (PNR), ο οποίος βοηθά να διαπιστωθεί εάν στην ίδια πτήση έχουν κάνει κράτηση επιβάτες η παρουσία των οποίων συνεπάγεται ενδεχόμενος κίνδυνος τέλεσης σοβαρών αξιόποινων πράξεων σε βάρος των παιδιών. Μεταξύ των επιβατών μπορεί να εντοπιστεί κάποιος διαμεσολαβητής/«συνοδός» και να συλληφθεί προτού εγκαταλείψει το αεροδρόμιο. Εάν η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπει τη χρήση του συστήματος PNR κατά την αναζήτηση πληροφο-

ριών από τις αεροπορικές εταιρίες, μπορούν να χρησιμοποιούνται ανοιχτές πηγές, όπως το <https://www.checkmytrip.com>

Το προσωπικό των αεροπορικών εταιριών μπορεί επίσης να αποτελέσει πολύτιμη πηγή πληροφοριών. Το ιπτάμενο προσωπικό έχει συχνά την ευκαιρία να παρατηρεί τους επιβάτες κατά τη διάρκεια πολύωρων πτήσεων, ενδέχεται δε να προσέξει κάτι ασυνήθιστο (π.χ. την αλληλεπίδραση μεταξύ ενός ενήλικα επιβάτη και ενός παιδιού που κάθεται αρκετές σειρές καθισμάτων μακριά του, μια ομάδα παιδιών τα οποία είναι φανερό ότι δεν γνωρίζουν καλά το άτομο που τα συνοδεύει, φορούν καινούρια ρούχα που δείχνουν πάνω τους παράταιρα, σαν να μην τα έχουν συνηθίσει ή των οποίων οι ετικέτες δεν έχουν αφαιρεθεί κ.λπ.).

3.2.2. Έγγραφα και αποσκευές

Συνιστάται ο ενδελεχής έλεγχος των ταξιδιωτικών εγγράφων και των λοιπών δικαιολογητικών, ενδεχομένως δε και η επικοινωνία με τις αρμόδιες προξενικές αρχές της χώρας που εξέδωσε τα ταξιδιωτικά έγγραφα. Δεν συνιστάται η επικοινωνία με τις προξενικές αρχές εάν το παιδί προέρχεται από χώρα από την οποία παρατηρούνται προσφυγικές ροές ή από χώρα που ταλανίζεται από ένοπλες συρράξεις ή στην οποία είναι γνωστό ότι συμβαίνουν σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και εάν το παιδί αναγνωρίζεται ως πιθανός αιτών άσυλο, δεδομένου ότι η εν λόγω επικοινωνία μπορεί να θέσει σε περαιτέρω κίνδυνο το παιδί και την οικογένειά του. Πρέπει επίσης να ελέγχεται αν οι θεωρήσεις έχουν διαδοχικούς αύξοντες αριθμούς, ιδίως όταν οι αριθμοί αυτοί αφορούν επιβάτες που δεν ταξιδεύουν μαζί.

Εάν ο σχετικός έλεγχος δεν πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των ελέγχων πρώτης γραμμής, θα πρέπει να συμβουλευτείτε το I-24/7 (τις βάσεις δεδομένων της Ιντερπόλ), σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Εάν τα παιδιά δεν ταξιδεύουν με δικές τους αποσκευές, ο ενήλικας πρέπει να έχει στις δικές του αποσκευές ρούχα ή παιχνίδια που ανήκουν στο παιδί. Κάθε ενήλικας συνοδός πρέπει να μπορεί, όταν του ζητηθεί, να απαριθμήσει ορισμένα αντικείμενα που ανήκουν στο παιδί.

3.2.3. Η αλληλεπίδραση με το παιδί στο πλαίσιο του ελέγχου δεύτερης γραμμής

Όταν συνομιλεί με το παιδί κατά τη διάρκεια του ελέγχου δεύτερης γραμμής, ο συνοριοφύλακας πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο να χωρίσει για λίγο το παιδί από τον ενήλικα που το συνοδεύει (με διακριτικό τρόπο). Εάν το παιδί δίνει την εντύπωση ότι κινδυνεύει, είναι πιο πιθανό να εξηγήσει την κατάστασή του απουσία του ενήλικα που ενδέχεται να το κακοποιεί. Το παιδί πρέπει να ενημερώνεται ανά πάσα στιγμή για την εν εξελίξει διαδικασία.

Επιπλέον, ένας άλλος συνοριοφύλακας πρέπει να εντοπίζει τυχόν ασυνέπειες ή ανακολουθίες σε σχέση με τις παρεχόμενες πληροφορίες, θέτοντας τις ίδιες ερωτήσεις κατ' ιδίαν και άτυπως στον ενήλικα, ούτως ώστε να συγκριθούν οι απαντήσεις του παιδιού με εκείνες του ενήλικα.

Συνιστάται να είναι πάντοτε παρόντες δύο συνοριοφύλακες, εάν είναι δυνατόν ένας άνδρας και μια γυναίκα, καθώς και η δημιουργία μιας κατά το δυνατόν άτυπης και φιλικής ατμόσφαιρας. Ένα παιδί που αισθάνεται ασφαλές και σχετικά χαλαρό είναι πιο πιθανό να επικοινωνήσει. Οι ανακολουθίες ενδέχεται να αποτελούν ένδειξη κινδύνου, ενώ είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ελαχιστοποιήσετε τις αντιπαραθέσεις και να αναγνωρίσετε ότι η κατάσταση μπορεί, παρά τις περί του αντιθέτου προσπάθειές σας, να βιωθεί ως τυπική και αγχώδης διαδικασία τόσο από το παιδί όσο και από τον ενήλικα (π.χ. στο παρελθόν ενδέχεται να

είχαν αρνητικές εμπειρίες με την αστυνομία ή/και τα όργανα των υπηρεσιών ασφαλείας).

Η παρουσία δύο συνοριοφυλάκων εγγυάται επίσης ότι δεν θα διατυπωθούν κατηγορίες περί εκφοβισμού (ή άλλης ανάρμοστης συμπεριφοράς) στο μέλλον. Ο χωρισμός του παιδιού από τον ενήλικα που το συνοδεύει πρέπει να είναι σχετικά σύντομος, εκτός εάν προκύψουν ενδείξεις κινδύνου.

Η άτυπη συνομιλία με τα παιδιά (και όχι η διεξαγωγή συνέντευξης) είναι πάντοτε δυνατή, οι δε τυπικές συνεντεύξεις μαζί τους πρέπει να διενεργούνται αποκλειστικά όταν κρίνονται αναγκαίες και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (βλέπε ενότητα 2.3). Η συζήτηση με το παιδί πρέπει να πραγματοποιείται χωρίς περιττές καθυστερήσεις, σε χώρους σχεδιασμένους και διαμορφωμένους γι' αυτόν τον σκοπό, είναι δε προτιμότερο να διενεργείται από εκπαιδευμένους στην άσκηση αυτών των καθηκόντων επαγγελματίες. Εάν είναι δυνατόν, οι υπεύθυνοι συνεντεύξεων πρέπει να είναι του ίδιου φύλου με το παιδί. Εάν το παιδί δεν κατανοεί τη γλώσσα στην οποία του μιλάτε, θα πρέπει να ζητήσετε την παρουσία διερμηνέα, ώστε η συζήτηση να έχει κάποιο πρακτικό αποτέλεσμα. Ο αριθμός και η διάρκεια των συνεντεύξεων πρέπει να ελαχιστοποιούνται. Εάν είναι δυνατόν, το παιδί πρέπει να δίνει συνέντευξη στο ίδιο άτομο.

Συνιστάται η παροχή εξηγήσεων σχετικά με τον σκοπό και τους κανόνες οι οποίοι διέπουν τη συνέντευξη: «Εάν δεν ξέρεις την απάντηση, μη τη μαντεύεις. Δεν υπάρχει σωστή και λάθος απάντηση, απλώς πες ότι δεν ξέρεις». «Γνωρίζεις περισσότερα από μένα σχετικά με όσα συνέβησαν». «Εάν δεν θέλεις να απαντήσεις, απλώς δήλωσέ το». «Μπορείς να με διορθώσεις ή να διαφωνείς μαζί μου». «Η επανάληψη μιας ερώτησης δεν σημαίνει ότι η πρώτη απάντηση ήταν λάθος». «Εάν μια ερώτηση είναι υπερβολικά σκληρή, μπορούμε να επανέλθουμε αργότερα». «Πες μου απλώς την αλήθεια».

Καταρχάς, τα παιδιά μπορούν να συνοδεύονται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, ο συνοδός τους μπορεί να είναι κάποιος ενήλικας της επιλογής τους, όμως το σχετικό αίτημα πρέπει να απορρίπτεται εάν, για παράδειγμα, υποψιάζεστε ότι ο εν λόγω ενήλικας είναι διαμεσολαβητής. Εάν υποψιάζονται την τέλεση αξιόποινων πράξεων με θύμα το παιδί, οι συνοριοφύλακες πρέπει να διασφαλίζουν από την αρχή ότι όλες οι συνεντεύξεις με το παιδί-θύμα ή με τους μάρτυρες διενεργούνται σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά μέσα (πρέπει ενδεχομένως να λάβετε εκ των προτέρων την άδεια εισαγγελέα ή δικαστικού λειτουργού για τη διεξαγωγή της συνέντευξης παρουσία νομικού συμβούλου ή/και των αρχών παιδικής προστασίας κ.λπ.). Σε αντίθετη περίπτωση, οι συνοριοφύλακες μπορούν να μιλήσουν μόνο ατύπως με το παιδί.

Ακολουθούν ορισμένες συμβουλές σχετικά με την επικοινωνία με τα παιδιά με γνώμονα τη φαινομενική ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού:

- ♦ αντιμετωπίστε με ευαισθησία τις ενδείξεις συναισθηματικής δυσχέρειας, όπως είναι οι μορφασμοί, οι χειρονομίες ή η γλώσσα του σώματος·
- ♦ μη αναμένετε ή εκβιάζετε άμεσες αποκαλύψεις·
- ♦ να μιλάτε σε φιλικό τόνο και σε κατάλληλο περιβάλλον στο παιδί, να είστε ανοιχτοί και ειλικρινείς, εάν είναι δυνατόν να χρησιμοποιείτε τη γλώσσα του παιδιού (με την υποστήριξη κάποιου ατόμου με την ίδια μητρική γλώσσα)·
- ♦ το λεξιλόγιό σας πρέπει να συνάδει με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού, οι εκφράσεις σας πρέπει να είναι σαφείς και οι όροι που χρησιμοποιείτε εύληπτοι·
- ♦ εξηγήστε στο παιδί τι συμβαίνει και για ποιον λόγο πρέπει να ελεγχθούν οι συνθήκες που το αφορούν·
- ♦ ενημερώστε το παιδί σχετικά με το καθεστώς του, τα δικαιώματά του και τα μέτρα προστασίας·

- διαβεβαιώστε το παιδί ότι στόχος σας είναι η ευημερία, η ασφάλεια και η προστασία του·
- να θέτετε ανοιχτές και συγκεκριμένες ερωτήσεις (τι, πού, πότε, πώς, ποιος, γιατί)·
- να κάνετε διαλείμματα όταν το παιδί θέλει να πει νερό, να πάει στην τουαλέτα ή όταν νιώθει κούραση και να ανταποκρίνεστε, κατά περίπτωση, στις ειδικές ανάγκες ή σε ειδικά αιτήματα·
- αποφεύγετε τις υποθέσεις σχετικά με τις σκέψεις που απασχολούν το παιδί·
- ελέγχετε εάν το παιδί κατανοεί τα λεγόμενά σας, ζητήστε του να σας πει τι έχει καταλάβει·
- ρωτήστε το παιδί αν θέλει να υποβάλει ερωτήσεις και απαντήστε στις ερωτήσεις του.

Για να διαπιστώσετε εάν το παιδί διαθέτει πραγματική εξοικείωση με το περιβάλλον της χώρας από την οποία ο ενήλικας που το συνοδεύει ισχυρίζεται ότι κατάγονται, θα μπορούσατε να διερευνήσετε τα ακόλουθα θέματα:

- τηλεοπτικά προγράμματα, κινούμενα σχέδια και δημοφιλείς μουσικοί μεταξύ των νέων στη χώρα καταγωγής (οι σχετικές πληροφορίες μπορούν να εντοπιστούν μέσω διαδικτύου)·
- βασικές γνώσεις σχετικά με την περιοχή στην οποία διαμένουν (η εφαρμογή Google Earth Street View μπορεί να αποδειχτεί χρήσιμο εργαλείο)·
- αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με το σχολείο στο οποίο πήγαιναν, τα αθλήματα στα οποία επιδίδονταν και το εσωτερικό του σπιτιού τους.

Οι απαντήσεις του παιδιού μπορούν να διασταυρώνονται ανά πάσα στιγμή με τις απαντήσεις του ενήλικα που το συνοδεύει ή με τις απαντήσεις άλλων παιδιών της ίδιας ομάδας.

3.3. Ζώνες διέλευσης και έλεγχοι εισόδου

Τα περισσότερα σχόλια που διατυπώθηκαν σε άλλα σημεία του παρόντος κεφαλαίου ισχύουν επίσης για τους ελέγχους στις ζώνες διέλευσης και τους ελέγχους εισόδου, όμως πρέπει να λάβετε υπόψη ότι στις περιπτώσεις αυτές μια μυστική ομάδα (συνοριοφύλακες χωρίς στολή) μπορεί να παρατηρήσει καλύτερα τη συμπεριφορά των επιβατών.

Σε ζώνες διέλευσης με μεγάλο συνωστισμό, έγγραφα, κάρτες επιβίβασης και εισιτήρια μπορούν εύκολα να ανταλλάξουν ή να αλλάξουν. Τα παιδιά που ενδέχεται να έχουν φτάσει συνοδευόμενα μπορούν να εγκαταλειφθούν από τη μια στιγμή στην άλλη. Σε αεροδρόμια με μεγάλο συνωστισμό, ο έλεγχος και η παρακολούθηση μέσω κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV) μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στον προσδιορισμό της μεθόδου δράσης των διακινητών και των εμπόρων ανθρώπων.

3.4. Τελικές αποφάσεις και παραπομπές

Όλες οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με πρωταρχικό μέλημα τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και με τήρηση της αρχής της *μη επαναπρώθησης*.

Η κράτηση των παιδιών είναι δυνατή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, διατάσσεται δε πάντοτε σύμφωνα με το ισχύον εθνικό δίκαιο για το συντομότερο δυνατό διάστημα ως μέτρο έσχατης ανάγκης. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει ορίσει ότι δεν δικαιολογείται η κράτηση παιδιών για λόγους που έχουν σχέση με το καθεστώς των μετανα-

στών ¹². Ανάλογα με τις περιστάσεις, οποτεδήποτε εικάζεται ευλόγως ότι το παιδί διατρέχει κίνδυνο και, ενδεχομένως, έχει μετακινηθεί για σκοπούς εμπορίας ανθρώπων ή ότι χρήζει προστασίας για κάποιον άλλο λόγο βάσει των ανωτέρω ενδείξεων/σημείων, ο προβλεπόμενος από την εθνική νομοθεσία μηχανισμός παραπομπής και αρχικής έρευνας πρέπει να εφαρμόζεται άμεσα πριν από τη λήψη οποιασδήποτε τελικής απόφασης. Εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα παιδικής προστασίας πρέπει να καλείται να παρέμβει στο αεροδρόμιο κατόπιν παραπομπής ή στο πλαίσιο αρχικής τοποθέτησης. Οι συνοριοφύλακες πρέπει να διαθέτουν τα στοιχεία επικοινωνίας του εν λόγω προσωπικού.

Σύμφωνα με τον γενικό κανόνα που εφαρμόζεται στα σύνορα, τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς τους (ή τον συγγενή που τα συνοδεύει), εκτός εάν συντρέχουν εύλογες υποψίες ότι το παιδί κινδυνεύει από αυτούς. Οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας είναι οι πλέον κατάλληλες για να αποφανθούν ως προς το θέμα αυτό και να αναλάβουν τη συνέχεια της υπόθεσης.

Μη λησμονείτε τα ακόλουθα σημεία:

- ♦ Προσπαθήστε να διασφαλίσετε ότι ο χρόνος μεταξύ της ενεργοποίησης της παιδικής προστασίας ή/και του ΕΜΠ και της πραγματικής ανάληψης της υπόθεσης από αυτούς είναι ο συντομότερος δυνατός. Στο πλαίσιο αυτό, διασφαλίστε ότι η ανάληψη της υπόθεσης από τους αρμόδιους υπαλλήλους (στοιχεία των υπαλλήλων και σχετικοί αριθμοί) της υπηρεσίας παιδικής προστασίας ή του εθνικού συστήματος παραπομπής πραγματοποιείται σε ορισμένο και εκ των προτέρων γνωστό χρόνο.

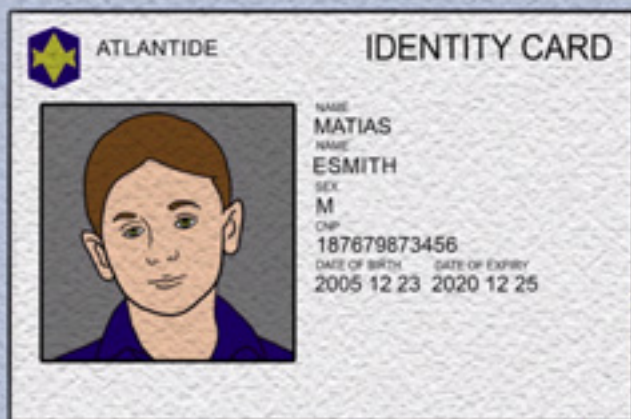
12 Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 (2005), σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, παράγραφος 61.

- ♦ Εάν είναι εφικτό, διοργανώστε μια συνάντηση συντονισμού με τους αρμόδιους υπαλλήλους της υπηρεσίας παιδικής προστασίας ή/και του ΕΜΠ για να συζητήσετε τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων που προκύπτουν όταν τα παιδιά φτάνουν αργά το απόγευμα, νωρίς το πρωί ή σε αργίες και Σαββατοκύριακα.
- ♦ Διασφαλίστε ότι τα παιδιά διαθέτουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (τροφή, νερό, τουαλέτα, ιατρική συνδρομή κ.λπ.) και, εάν είναι δυνατόν, σε υπηρεσίες ψυχαγωγίας και διασκέδασης κατά τον χρόνο αναμονής.
- ♦ Ενημερώνετε τα παιδιά για όσα συμβαίνουν και για όσα πρόκειται να συμβούν.

Οι συνοριοφύλακες πρέπει να γνωρίζουν τις διαδικασίες που εφαρμόζουν οι αεροπορικές εταιρίες για τα συνοδευόμενα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά.

4. Ασυνόδευτα παιδιά

4.1. Πριν και κατά τη διάρκεια των ελέγχων πρώτης γραμμής

4.1.1. Η κατάσταση πριν από τη διενέργεια των ελέγχων: συμβαίνει κάτι ασυνήθιστο;

Η παρατήρηση της συμπεριφοράς των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει ενδεχομένως να λαμβάνει υπόψη **παραμέτρους παρεμφερείς με εκείνες που χρησιμοποιούνται στην περίπτωση των αναμενόμενων προτύπων συμπεριφοράς των συνοδευόμενων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών**. Ενδέχεται να είναι χρήσιμη η παρατήρηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων όταν δεν γνωρίζουν ότι αποτελούν αντικείμενο παρατήρησης. Η ανάπτυξη υπαλλήλων χωρίς στολή αποτελεί πάντοτε μια ενδιαφέρουσα πιθανή επιλογή στα μεγάλα αεροδρόμια.

Οι συνοριοφύλακες δεν πρέπει να παρατηρούν τα διερχόμενα άτομα με βάση εικασίες ή προκαταλήψεις. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μην προβαίνετε σε διακρίσεις βάσει του πολιτισμικού, θρησκευτικού, εθνοτικού υπόβαθρου, του φύλου, της ιθαγένειας ή άλλων παραγόντων ενώ παρατηρείτε τα παιδιά.

Όσο ισχυρή και αν είναι η διαίσθηση ενός έμπειρου συνοριοφύλακα, κάθε εκτίμηση βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην πρώτη εντύπωση. Μια ασυνήθιστη κατάσταση πρέπει να ελκύει την προσοχή των αρμόδιων υπαλλήλων και να οδηγεί σε άλλες ενέργειες δεύτερης γραμμής (π.χ. ενδελεχή εξέταση των δικαιολογητικών και των ταξιδιωτικών εγγράφων, κατά περίπτωση παρακολούθηση, διερεύνηση της σχέσης και της συναναστροφής με το άτομο που περιμένει το παιδί κ.λπ.).

Οι έμπειροι συνοριοφύλακες, οι οποίοι έχουν συνηθίσει να παρακολουθούν τα παιδιά που διέρχονται τα σύνορα, μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους εξετάζοντας τα ακόλουθα σημεία σε σχέση με την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού.

4.1.2. Έλεγχος πρώτης γραμμής

Στους χώρους ελέγχου οι συνοριοφύλακες μπορούν να αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή σε ορισμένες από τις ακόλουθες πρόσθετες ενδείξεις σε σχέση με την εμφάνιση:

- Παρατηρείτε κάτι ασυνήθιστο στην κατάσταση που εξετάζετε;
- Η συμπεριφορά του παιδιού συνάδει με τη διάρκεια της πτήσης από την οποία έχει μόλις αποβιβαστεί;
- Το παιδί είναι ήρεμο, απαθές, απόμακρο, παρουσιάζει συμπτώματα σύγχυσης, είναι τρομαγμένο ή αναστατωμένο;
- Το παιδί κοιτάζει κάποιον άλλο επιβάτη; (Σε μια τέτοια περίπτωση, ο εν λόγω επιβάτης πρέπει να υποβληθεί σε ενδελεχότερο έλεγχο, καθόσον θα μπορούσε να είναι «συνοδός»).

4.1.3. Έλεγχοι εγγράφων

Το γλωσσικό εμπόδιο αποτελεί αναμφίβολα πρόβλημα, αλλά μπορείτε να ανταλλάξετε με φιλικό τρόπο κάποιες λέξεις με το παιδί, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία και τον βαθμό ωριμότητάς του. Οι ερωτήσεις που θα μπορούσαν να τεθούν στο παιδί αφορούν το άτομο που το περιμένει στον χώρο αφίξεων εκτός της περιμέτρου ασφαλείας, το αν το παιδί ταξιδεύει συχνά, το πού βρίσκονται οι γονείς του, καθώς και το ποιος το πήγε στο αεροδρόμιο της χώρας καταγωγής του.

Εκτός από τους τυποποιημένους ελέγχους, τα ακόλουθα σημεία πρέπει να τύχουν ενδεδειγμένη εξέτασης:

- Τα προσκομισθέντα έγγραφα (διαβατήρια, θεωρήσεις, δικαιολογητικά κ.λπ.). Τα ταξιδιωτικά έγγραφα που έχουν μόλις εκδοθεί πρέπει να ελέγχονται διεξοδικότερα, ιδίως εάν προέρχονται από χώρες όπου η έκδοσή τους θα μπορούσε να επιτευχθεί με παραπλάνηση ή με δωροδοκία (σύμφωνα με τη διαθέσιμη ανάλυση κινδύνου).
- Οι προξενικές αρχές ορισμένων χωρών (π.χ. οι βρετανικές προξενικές αρχές) εκδίδουν θεωρήσεις για τα παιδιά ανα-

γράφοντας στο πεδίο σχολίων το όνομα του ατόμου που συνοδεύει το παιδί. Δεν αποκλείεται το παιδί να έχει ορισμένες παλιές θεωρήσεις στο διαβατήριό του με το όνομα του ατόμου που το περιμένει εκτός των χώρων αφίξεων.

- ♦ Εξέταση των δικαιολογητικών και των αεροπορικών εισιτηρίων (δρομολόγιο) με υποβολή σύντομων ερωτήσεων σχετικά με τους λόγους του ταξιδιού.
- ♦ Σύμφωνα με τον κώδικα συνόρων του Σένγκεν (ΚΣΣ), έρευνα στο NSIS και στις βάσεις δεδομένων της αστυνομίας (σχετική απαίτηση για τους υπηκόους τρίτων χωρών περιέχει ήδη ο κώδικας συνόρων του Σένγκεν) και, εφόσον διατίθεται σε τοπικό επίπεδο, αξιοποίηση του συστήματος προειδοποιήσεων για απαγωγές παιδιών.

Συνιστάται μετ' επιτάσεως να ζητήσετε από τους αρμόδιους υπαλλήλους της δεύτερης γραμμής να εντοπίσουν και να λάβουν σύντομη κατάθεση από κάθε άτομο το οποίο περιμένει το παιδί (ανατρέξτε στην ενότητα 4.2.1).

Εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι το παιδί ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο, οι συνοριοφύλακες πρέπει να διενεργούν ελέγχους δεύτερης γραμμής.

4.2. Έλεγχος δεύτερης γραμμής

Ο έλεγχος δεύτερης γραμμής πρέπει να διενεργείται από διαφορετικό υπάλληλο (εάν είναι δυνατόν), ο οποίος γνωρίζει τις μεθόδους δράσης των διακινητών και των εμπόρων ανθρώπων, καθώς και τις πρόσφατες προειδοποιήσεις.

Εάν κριθεί αναγκαίο, όλες οι προαναφερθείσες ενέργειες πρέπει να επανεξεταστούν και οι έλεγχοι να επαναληφθούν.

Οι έλεγχοι εγγράφων και εισιτηρίων, η ενδεδειγμένη έρευνα των διάφορων σκελών του ταξιδιού, οι επιφυλάξεις σχετικά με τις ζώνες διέλευσης και οι συνιστώμενες τεχνικές επικοινωνίας με τα παιδιά είναι επί της ουσίας τα ίδια που εφαρμόζονται και για τα συνοδευόμενα ή τα χωρισμένα από τις οικογένειές τους παιδιά.

Σύμφωνα με τον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, το παιδί πρέπει να λαμβάνει γραπτή ενημέρωση σχετικά με τον σκοπό (και τη διαδικασία) ενός τέτοιου ελέγχου, ο οποίος πρέπει να διενεργείται στο πλαίσιο της τυποποιημένης διαδικασίας δειγματοληπτικού ελέγχου. Η ενημέρωση αυτή πρέπει να διατίθεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη γλώσσα ή τις γλώσσες της χώρας ή των χωρών που συνορεύουν με το εμπλεκόμενο κράτος μέλος. Η γλώσσα πρέπει να είναι κατανοητή από το παιδί ή να εικάζεται ευλόγως ότι είναι κατανοητή ή η ενημέρωση να παρέχεται με άλλο αποτελεσματικό τρόπο, περιλαμβανομένης της χρήσης διερμηνέων κατά περίπτωση.

4.2.1. Το άτομο που περιμένει το παιδί

Ένας σημαντικός παράγοντας είναι η πιθανή παρουσία ενός ατόμου που περιμένει το παιδί. Η πρώτη προτεραιότητα του αρμόδιου υπαλλήλου δεύτερης γραμμής είναι συχνά ο εντοπισμός του εν λόγω ατόμου και η λήψη σύντομης κατάθεσης από αυτό, όμως ο έλεγχος αυτός πρέπει να διενεργείται μόνον αφότου ο αρμόδιος υπάλληλος κατανοήσει την κατάσταση βάσει των διαθέσιμων εγγράφων και των πληροφοριών που προέρχονται από το προσωπικό της αεροπορικής εταιρίας και από το παιδί. Ο έλεγχος των ισχυρισμών του ατόμου που περιμένει το παιδί πρέπει να γίνεται σε μεταγενέστερο στάδιο.

Αρμόδιοι υπάλληλοι χωρίς στολή συνιστάται να ακολουθούν λίγα μέτρα πίσω από το προσωπικό εδάφους που συνοδεύει το παιδί στην αίθουσα αναμονής, προκειμένου να βεβαιωθούν ότι το πρόσωπο που περιμένει το παιδί θα εμφανιστεί. Ο έμπορος

ανθρώπων ενδέχεται να κρυφτεί εάν το παιδί συνοδεύεται από ένστολο συνοριοφύλακα.

Το άτομο που περιμένει το παιδί εκτός του χώρου αφίξεων πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με την ανάγκη διενέργειας ενδελεχούς ελέγχου στο πλαίσιο της τυποποιημένης δειγματοληπτικής διαδικασίας, οι δε αντιδράσεις του πρέπει να παρακολουθούνται με τη δέουσα προσοχή.

Εάν το παιδί ταξιδεύει με δικές του αποσκευές, ο ενήλικας είναι εύλογο να γνωρίζει σε γενικές γραμμές το περιεχόμενό τους, ιδίως εάν το παιδί είναι πολύ μικρής ηλικίας. Ο ενήλικας πρέπει να μπορεί, όταν του ζητηθεί, να απαριθμήσει ορισμένα αντικείμενα που ανήκουν στο παιδί.

Ο υπάλληλος πρέπει να βεβαιωθεί απολύτως ότι ο λόγος για τον οποίο ταξιδεύει το παιδί είναι νόμιμος, καθώς και ότι οι εξηγήσεις του είναι αληθείς.

Η υποβολή αίτησης ασύλου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναγνώρισης και ελέγχου, είτε από το παιδί είτε από το άτομο που το περιμένει για λογαριασμό του παιδιού, δεν πρέπει να εμποδίσει τον συνοριοφύλακα ούτε να αποσπάσει την προσοχή του από τη συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων και τη διενέργεια της προβλεπόμενης τακτικής διαδικασίας.

4.3. Τελικές αποφάσεις και παραπομπές

Όλες οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με πρωταρχικό μέλημα τη διασφάλιση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και με τήρηση της αρχής της μη επαναπρώθησης.

Η κράτηση των παιδιών είναι δυνατή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, διατάσσεται δε πάντοτε σύμφωνα με το ισχύον εθνικό

δίκαιο για το συντομότερο δυνατό διάστημα ως μέτρο έσχατης ανάγκης. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει ορίσει ότι δεν δικαιολογείται η κράτηση παιδιών για λόγους που έχουν σχέση με το καθεστώς των μεταναστών¹³. Ανάλογα με τις περιστάσεις, οποτεδήποτε εικάζεται ευλόγως ότι το παιδί ενδέχεται να διατρέχει κίνδυνο και ενδεχομένως έχει μετακινηθεί για σκοπούς εμπορίας ανθρώπων ή ότι χρήζει προστασίας για κάποιον άλλο λόγο βάσει των ανωτέρω ενδείξεων/σημείων, ο προβλεπόμενος από την εθνική νομοθεσία μηχανισμός παραπομπής και αρχικής έρευνας πρέπει να εφαρμόζεται άμεσα πριν από τη λήψη οποιασδήποτε τελικής απόφασης. Εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα παιδικής προστασίας πρέπει να καλείται να παρέμβει στο αεροδρόμιο κατόπιν παραπομπής ή στο πλαίσιο αρχικής τοποθέτησης. Οι συννοριοφύλακες πρέπει να διαθέτουν τα στοιχεία επικοινωνίας του εν λόγω προσωπικού.

Σύμφωνα με τον γενικό κανόνα που εφαρμόζεται στα σύνορα, τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς ή από τους συγγενείς τους (οι οποίοι ενδέχεται να τα περιμένουν κατά την άφιξή τους), εκτός εάν συντρέχουν εύλογες υποψίες ότι το παιδί κινδυνεύει από αυτούς. Οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας είναι οι πλέον κατάλληλες για να αποφανθούν ως προς το θέμα αυτό και να αναλάβουν τη συνέχεια της υπόθεσης.

Μη λησμονείτε τα ακόλουθα σημεία:

- Προσπαθήστε να διασφαλίσετε ότι ο χρόνος μεταξύ της ενεργοποίησης της παιδικής προστασίας ή/και του ΕΜΠ και της πραγματικής ανάληψης της υπόθεσης από αυτούς είναι ο συντομότερος δυνατός. Στο πλαίσιο αυτό, διασφαλίστε ότι

---

¹³ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 6 (2005), σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων και των χωρισμένων από την οικογένειά τους παιδιών εκτός της χώρας καταγωγής τους, παράγραφος 61.

η ανάληψη της υπόθεσης από τους αρμόδιους υπαλλήλους (στοιχεία των υπαλλήλων και σχετικοί αριθμοί) του εθνικού συστήματος παραπομπής πραγματοποιείται σε ορισμένο και εκ των προτέρων γνωστό χρόνο.

- ♦ Εάν είναι δυνατόν, διοργανώστε μια συνάντηση συντονισμού με τους αρμόδιους υπαλλήλους της υπηρεσίας παιδικής προστασίας ή/και του ΕΜΠ για να συζητήσετε τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων που προκύπτουν όταν τα παιδιά φτάνουν αργά το απόγευμα, νωρίς το πρωί ή σε αργίες και Σαββατοκύριακα.
- ♦ Διασφαλίστε ότι τα παιδιά διαθέτουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (τροφή, νερό, WC, ιατρική συνδρομή κ.λπ.) και, εάν είναι δυνατόν, σε υπηρεσίες ψυχαγωγίας και διασκέδασης κατά τον χρόνο αναμονής.
- ♦ Ενημερώνετε τα παιδιά για όσα συμβαίνουν και για όσα πρόκειται να συμβούν.

Οι συνοριοφύλακες πρέπει να γνωρίζουν τις διαδικασίες που εφαρμόζουν οι αεροπορικές εταιρίες για τα ασυνόδευτα παιδιά.

5. Επιπλέον πληροφορίες

5.1. Συλλογή δεδομένων

Η δέουσα συλλογή δεδομένων καταδεικνύει ότι οι δραστηριότητες πεδίου διεξήχθησαν με πρόσφορο τρόπο. Καθώς ελάχιστα δεδομένα σχετικά με τη διέλευση παιδιών από τα εξωτερικά σύνορα είναι διαθέσιμα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι προσφορότερες διαδικασίες συλλογής δεδομένων θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον προσδιορισμό βέλτιστων πρακτικών και να σώσουν ανθρώπινες ζωές.

Οι συνοριοφύλακες μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον εντοπισμό εγκλημάτων στα οποία εμπλέκονται παιδιά. Η επιτυχία των συναφών ερευνών συχνά εξαρτάται από την αντίδραση και τις ενέργειες των συνοριοφυλάκων που αντιλαμβάνονται πρώτοι ότι κάτι δεν πάει καλά ή ότι κάτι λείπει. Πρέπει να διασφαλίζεται ότι κάθε συναφής πληροφορία διαβιβάζεται στις αρμόδιες αρχές για την ανάληψη άμεσης δράσης. Οι έμποροι ανθρώπων σπάνια ενεργούν μόνοι τους και συχνά αλλάζουν σημείο εισόδου για να μειώνουν τον κίνδυνο σύλληψής τους. Ως εκ τούτου, μόνο η ευρεία συλλογή στοιχείων μπορεί να συνδράμει στον εντοπισμό της μεθόδου δράσης τους και στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Η πρόσληψη, μεταφορά και εκμετάλλευση παιδιών απαιτεί την ύπαρξη οργανώσεων εμπορίας ανθρώπων με υψηλό οργανωτικό επίπεδο. Κατά συνέπεια, οι συνοριοφύλακες πρέπει να εξετάζουν όλο το φάσμα των συσχετιζόμενων εγκληματικών δραστηριοτήτων¹⁴.

5.2. Προστασία δεδομένων

Οι συνοριοφύλακες πρέπει να τηρούν πλήρως όλες τις ισχύουσες απαιτήσεις της προστασίας δεδομένων κατά την καταγραφή,

---

¹⁴ Ετήσια έκθεση της Ιντερπόλ για τα συναφή με την εμπορία ανθρώπων εγκλήματα (2008).

επεξεργασία και διαβίβαση δεδομένων που αφορούν παιδιά. Πρέπει να εφαρμόζονται οι κανονισμοί περί προστασίας δεδομένων.

Ταυτόχρονα, οι συνοριοφύλακες πρέπει να επιδεικνύουν τη δέουσα επιμέλεια κατά την καταγραφή, επεξεργασία και διαβίβαση δεδομένων που αφορούν παιδιά. Οι ισχύοντες κανονισμοί περί προστασίας δεδομένων πρέπει να τηρούνται. Κατά κανόνα, οι συνοριοφύλακες δεν επιτρέπεται να διαβιβάζουν συγκεκριμένες πληροφορίες που αφορούν το παιδί στη χώρα καταγωγής ή σε οποιοσδήποτε αρχές της χώρας καταγωγής που βρίσκονται στη χώρα άφιξης (π.χ. προξενικοί αντιπρόσωποι).

Σε περίπτωση ανάγκης, τα άτομα που περιμένουν το παιδί και ο ενήλικας ή οι ενήλικες που βρίσκονται εκτός του χώρου αφίξεων πρέπει να αναγνωρίζονται (ανατρέξτε επίσης στο κεφάλαιο 4, ενότητα 4.2.1).

5.3. Προξενικοί αντιπρόσωποι τρίτων χωρών

Οι επαφές με τις προξενικές αντιπροσωπείες πρέπει να αξιολογούνται με στόχο την επίσπευση του ελέγχου των ταξιδιωτικών εγγράφων, υπό τον όρο ότι δεν θέτουν σε περαιτέρω κίνδυνο το παιδί (π.χ. εάν το παιδί εκφράσει την πρόθεσή του να αιτηθεί άσυλο).

Οι επιβάτες (ενήλικες) που συνοδεύουν το παιδί ή τα άτομα που το περιμένουν μπορούν επίσης να έρθουν σε επαφή με κάποιο άτομο που μιλά τη γλώσσα τους ως μητρική γλώσσα ή με διερμηνέα, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν με μεγαλύτερη σαφήνεια τις απόψεις τους στις αρμόδιες αρχές.

5.4. Διαδικασίες αεροπορικών εταιριών για τα ασυνόδευτα παιδιά

Οι ηλικιακές προϋποθέσεις που κατά κανόνα χρησιμοποιούν οι αεροπορικές εταιρείες για να προσδιορίσουν τους ασυνόδευτους ανήλικους αφορούν παιδιά ηλικίας 5 έως 11 ετών (σε ορισμένες περιπτώσεις έως 15 ετών). Στους επίσημους δικτυακούς τόπους των αεροπορικών εταιριών μπορούν κατά κανόνα να βρεθούν εύκολα πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες που θεσπίζουν.

Οι κατά τόπους αρμόδιοι υπάλληλοι πρέπει να αναλύουν τις διάφορες διαδικασίες και να εντοπίζουν πιθανά μειονεκτήματα για τα παιδιά στα οικεία αεροδρόμια.

6. Προστασία και εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής

Όπως αναφέρεται στην ενότητα 1.9, ο ΕΜΠ είναι ένα εθνικής εμβέλειας σύστημα για τη διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων ατόμων και των δικαιωμάτων τους μέσω συντονισμένης αντίδρασης. Η οργάνωση των ΕΜΠ ποικίλλει ανάλογα με τις εθνικές ρυθμίσεις και το υπό εξέταση θέμα.

Τα κράτη μέλη, για παράδειγμα, υποχρεούνται βάσει της ευρωπαϊκής νομοθεσίας να δημιουργήσουν εθνικής εμβέλειας μηχανισμό παραπομπής για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων¹⁵. Σε ορισμένες χώρες, η απαιτούμενη αντίδραση των συνοριοφυλάκων σε περιπτώσεις που αφορούν ευάλωτα παιδιά συσχετίζεται με μία δέσμη τυποποιημένων επιχειρησιακών διαδικασιών που ενεργοποιούνται εύκολα. Σε άλλες, η απαιτούμενη αντίδραση είναι λιγότερο σαφής, με αποτέλεσμα οι υπηρεσίες ελέγχου συνόρων να εφαρμόζουν ιδία πρωτοβουλία ad hoc ρυθμίσεις περί παραπομπής.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης προωθήσει τη δημιουργία εθνικής εμβέλειας μηχανισμών παραπομπής για την αντιμετώπιση περιπτώσεων απαγωγών παιδιών. Η Επιτροπή έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές¹⁶ και έχει παράσχει υποστήριξη¹⁷ προκειμένου να βοηθήσει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν συστήματα προειδοποίησης για τις απαγωγές παιδιών, τα οποία θα διαθέ-

---

15 Βλ. άρθρο 11 παράγραφος 4 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, το οποίο ορίζει ότι «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συσταθούν κατάλληλοι μηχανισμοί που αποβλέπουν στον έγκαιρο εντοπισμό θυμάτων και στην παροχή συνδρομής και βοήθειας σε αυτά, σε συνεργασία με τις σχετικές οργανώσεις στήριξης».

16 SEC(2008) 2912 final — Best practice for launching a cross-border child abduction alert: http://ec.europa.eu/justice/funding/rights/call_10014/ramc_ag_annex_5_2008_en.pdf

17 Για παράδειγμα, η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Πολωνία, η Σλοβακία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα.

των διασυνοριακή διαλειτουργικότητα. Το Συμβούλιο ¹⁸ κάλεσε επίσης τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τέτοιους μηχανισμούς και να συνάψουν τις αναγκαίες συμφωνίες συνεργασίας. Επισημαίνεται ότι η ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων δεν συμβάλλει στην ομοιομορφία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν έχουν αναπτύξει όλα τα κράτη τέτοιους μηχανισμούς έως σήμερα. Ωστόσο, οι μηχανισμοί αυτοί είναι αναγκαίοι για να διασφαλίζεται η ταχεία και συντονισμένη αντίδραση στις απαγωγές παιδιών με συμμετοχή όλων των συναφών παραγόντων, περιλαμβανομένων των συνοριοφυλάκων.

Οι εθνικές αρχές είναι οι βασικοί αρμόδιοι φορείς για τη δημιουργία των ΕΜΠ και τη διασφάλιση διασυνοριακής και διατομεακής συνεργασίας. Ωστόσο, οι συνοριοφύλακες μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο συμβάλλοντας στη δημιουργία τέτοιων μηχανισμών από τις αρμόδιες αρχές σε τομείς όπου ακόμη δεν υπάρχουν.

Ο Frontex τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ενός εύκολα ενεργοποιούμενου συστήματος παραπομπών. Για κάθε μηχανισμό παραπομπής που αφορά παιδιά, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες αρχές.

- Η προστασία των δικαιωμάτων και ο πλήρης σεβασμός του μείζονος συμφέροντος του παιδιού πρέπει να αποτελούν το πρωταρχικό μέλημα όλων των λαμβανόμενων μέτρων.
- Η αποτελεσματικότητα του συστήματος συναρτάται με τη μέγιστη δυνατή εμβέλειά του, ώστε να αντιδρά ταχέως στις διάφορες μορφές κακοποίησης, εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων. Πρέπει να διατίθεται ένα ευρύ φάσμα εξειδικευμένων υπηρεσιών, ώστε να ικανοποιούνται δεόντως οι ειδικές ανάγκες των εμπλεκόμενων ατόμων.

---

¹⁸ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 2008: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014612%202008%20REV%202>

- Πρέπει να επιδιώκεται η εφαρμογή διεπιστημονικής και διατομεακής προσέγγισης. Τα συστήματα ολοκληρωμένης παιδικής προστασίας είναι τα πλέον αποτελεσματικά. Ως εκ τούτου, πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι συναφείς και οι εξειδικευμένοι φορείς του κράτους και της κοινωνίας των πολιτών.
- Οι συμφωνίες μεταξύ των διάφορων φορέων πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτες, ώστε να παρακάμπτουν την πολυπλοκότητα της διαδικασίας παραπομπής και να αντιμετωπίζουν τις διάφορες ανάγκες των παιδιών στο πλαίσιο διαφορετικών καταστάσεων. Όλοι οι εταίροι πρέπει να συμμετέχουν με βάση τον ρόλο και τις αρμοδιότητές τους, ενώ η βασική αρχή της συνεργασίας θα πρέπει να εξειδικευτεί στο πλαίσιο του μηχανισμού με τη δέουσα προσοχή.
- Πρέπει να παρέχεται και να διευκολύνεται η πρόσβαση στις υπηρεσίες υποστήριξης και προστασίας.
- Στο επίκεντρο ενός αποτελεσματικού μηχανισμού παραπομπής βρίσκονται η διαφάνεια και η σαφής διάκριση των αρμοδιοτήτων.
- Η αξιοποίηση των τυχόν προϋπαρχόντων μηχανισμών με στόχο την ενίσχυση του ζήλου των αρμόδιων τοπικών παραγόντων αναμένεται να διευκολύνει τη διαδικασία. Ο στόχος πρέπει να είναι η βιωσιμότητα.
- Ο μηχανισμός πρέπει να επανεξετάζεται και να επικαιροποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να διασφαλίζονται η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα της παιδικής προστασίας. Πρέπει να επιδιώκονται οι συνεργείες με άλλα συναφή συστήματα παραπομπής.

Ο συνδιοφύλακας πρέπει να έχει πάντοτε μαζί του τα ακόλουθα στοιχεία, εφόσον υπάρχουν:

- τα στοιχεία επικοινωνίας των υπηρεσιών κλήσεων έκτακτης ανάγκης: της υπηρεσίας παροχής υποστήριξης επί εικοσιτετραώρου βάσεως σε παιδιά και των άλλων υπηρεσιών υποστήριξης έκτακτης ανάγκης

- ♦ αναλυτικό κατάλογο με τα στοιχεία επικοινωνίας όλων των διαθέσιμων υπηρεσιών και προγραμμάτων προστασίας (ιατρικής, ψυχικής υγείας, νομικής συνδρομής, υλικοτεχνικής υποστήριξης κ.λπ.), ανεξαρτήτως του αν παρέχονται από εθνικές αρχές, την κοινωνία των πολιτών, διεθνείς οργανώσεις ή ΜΚΟ.

Εν κατακλείδι, οι συνοριοφύλακες πρέπει να λαμβάνουν ειδική κατάρτιση σχετικά με την αντιμετώπιση ευάλωτων ατόμων, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά.

7. Γλωσσάριο

- AA** ασυνόδευτος ανήλικος
- ΔΟΕ** Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
- ΔΟΜ** Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- ΕΜΠ** Εθνικός Μηχανισμός Παραπομπής
- ΚΣΣ** Κώδικας συνόρων του Σένγκεν
- ΜΚΟ** Μη κυβερνητική οργάνωση
- ΑΡΙΣ** Σύστημα για την εκ των προτέρων διαβίβαση στοιχείων επιβατών
- I-24/7** Σύστημα ελέγχων Ιντερπόλ
- NSIS** Εθνικό τμήμα του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν
- PNR** Κατάσταση με τα ονόματα των επιβατών
- UNCRC** Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- UNCRSR** Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το καθεστώς των Προσφύγων (1951)
- UNODC** Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland
Tel. + 48 22 205 95 00
Fax + 48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

Print:
TT-02-17-558-EL-C
ISBN 978-92-95213-37-1
doi:10.2819/002356

PDF:
TT-02-17-558-EL-N
ISBN 978-92-95213-01-2
doi:10.2819/738558

Υπηρεσία Εκδόσεων